

Hvorfor er barn bestevenner?

*En kvalitativ og kvantitativ studie av barns
vennskap*

Therese Lødrup

Levert som hovedoppgave ved Psykologisk Institutt

UNIVERSITETET I OSLO

Høsten 2011

© Therese Lødrup 2011

Hvorfor er barn bestevenner?

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

1 Sammendrag

Forfatter: Therese Lødrup

Tittel: Hvorfor er barn bestevenner? En kvalitativ og kvantitativ studie av barns vennskap.

Veileder: Anne Inger Helmen Borge

Problemstillinger:

1. Hvis man spør barn i alderen 4 til 9 år et åpent spørsmål: «Hvorfor er han/hun din bestevenn?», hvilke grunner oppgir da barn til bestevennskap?
2. Er det noen forskjeller mellom gutter og jenter i hvilke årsaker de oppgir til bestevennskap?
3. Er det noen forskjeller mellom yngre og eldre barn i hvilke årsaker de oppgir til bestevennskap?
4. Er det noen forskjeller i hvor populære barna er med hensyn til hvilke årsaker de oppgir til bestevennskap?

Bakgrunn: Det har blitt gjort mye forskning på barns vennskap, men lite på små barn, og få studier der barna har fått svare selv på åpne spørsmål.

Metode: «Mixed method design». Jeg har brukt en del kvalitativ metode med kategorisering av barnas svar på det åpne spørsmålet: «Hvorfor er han/hun din bestevenn?» (N= 420). I tillegg har jeg brukt en del kvantitativ metode med signifikanstesting i forhold til kjønn, alder og popularitet. I oppgaven har jeg brukt allerede innsamlet data fra forskningsprosjektet til Anne Inger Helmen Borge, «The Matter of the First Friendship».

Resultater:

1. De gjennomgående temaene i barnas svar kunne stort sett klassifiseres som «Historisk», «Personlighet», «Relasjonelt» eller «Her & Nå». Noen av barnas svar havnet i en «Rest»-kategori.
2. Det var signifikant flere jenter enn gutter som oppga «Historiske» årsaker til bestevennskap. Det var signifikant flere gutter enn jenter som oppga «Relasjonelle» årsaker til bestevennskap.
3. Det var signifikant flere eldre enn yngre barn som oppga «Historiske» årsaker til bestevennskap. Det var signifikant flere yngre enn eldre barn som oppga «Her & Nå»-årsaker

til bestevennskap.

4. Det var ingen signifikante funn i forhold til popularitet og årsaker til bestevennskap.

Implikasjoner: Det er viktig at barn også i svært ung alder får anledning til å finne en bestevenn som matcher ens personlighet. Viktig er det også med kontinuitet i bestevennskap, sånn at barn for eksempel kan beholde venner fra barnehagen når de begynner på skolen.

Forord

Det har vært morsomt å få jobbe med denne oppgaven over en lengre periode. Jeg har lært mye om metode, utviklingspsykologi og det har vært spennende å finne ut mer om barns vennskap. Takk til alle som vil lese den! Takk til veileder Anne Inger for at jeg fikk bruke data fra studien, for hjelp med valg av tema og veiledning underveis. Takk til Mamma, Julie og alle venner som har lest og støttet meg underveis i prosessen. Tusen takk til Pappa for masse hjelp med korrekturlesing, kategoriene og reliabilitetsjekk. Stor takk til Martin for masse gjennomlesninger, pannekaker og oppmuntringer.

Innholdsfortegnelse

1	Sammendrag.....	III
2	Innledning.....	1
2.1	Hvorfor er barns vennskap viktig?	1
2.1.1	Hva er bestevennskap?	1
2.1.2	Hvordan barns vennskap kan ha konsekvenser senere I livet	2
2.2	Vennskapskvalitet i ulike aldre.....	4
2.2.1	Utviklingsstadier av vennskap	4
2.2.2	Hva består barns vennskap av?	7
2.2.3	Personlighet og historie	8
2.3	Vennskap og kjønn	9
2.4	Vennskap og popularitet.....	10
2.5	Problemstillinger	11
3	Metode.....	12
3.1	Prosjektet	12
3.1.1	Data som ble brukt i oppgaven.....	12
3.1.2	Utvalget.....	13
3.2	Kategoriene som ble utviklet.....	14
3.2.1	Kvalitativ metode	14
3.2.2	Hvordan kategoriene ble laget.....	15
3.2.3	Kvalitetssikring av kategoriene	17
3.3	Statistiske metoder.....	17
4	Resultater.....	19
4.1	De ulike vennskapskategoriene	19
4.2	Resultater fra frekvensutforskning og signifikanstesting	21
5	Diskusjon.....	27
5.1	Funn.....	27
5.2	Alder og bestevennskap.....	28
5.3	Kjønn og vennskap	30
5.4	Popularitet og vennskap.....	31
5.5	Metode	32
5.5.1	Validitet.....	34

5.5.2	Reliabilitet	35
5.6	Implikasjoner	36
5.7	Oppsummering	37
	Litteraturliste	39
	Appendix 1: Barnas svar i de ulike kategoriene.....	43

2 Innledning

2.1 Hvorfor er barns vennskap viktig?

Spørsmålet om hvorfor barn blir bestevenner med hverandre, er fortsatt noe som det gjenstår å finne ut mer om. Selv om det har vært forsket mye på barn og vennskap, har det ikke vært like mye oppmerksomhet på små barns vennskap. Berndt konkluderer i sin oversiktsartikkel (2004) at det har vært vanlig å hevde at barns vennskap oppstår i 8 til 10-års alder. Dette er noe kontroversielt, og forfatteren etterlyser mer forskning på yngre barn fra barnehagealder og deres vennskap (Berndt, 2004). Noe som er unikt med denne studien jeg har jobbet med, er at den involverer barn fra 4 til 9 år, altså både barnehage og skolebarn. En annen viktig faktor i denne studien er at barna har fått svare selv på hvorfor de har valgt de vennene de har. Mange studier har før latt eldre barn som kan lese og skrive, få krysse av på et spørreskjema og velge mellom forskjellige årsaker til vennskap. Men dette kan begrense barns egne og spontane uttrykk. Målet med denne oppgaven er å utforske barns egne svar på hvorfor de er venner med hverandre, og om det er forskjeller mellom gutter og jenter og forskjeller mellom mer og mindre populære barn, og om det er forskjeller i alder.

2.1.1 Hva er bestevennskap?

I denne oppgaven undersøkes barns bestevennskap, som må sees på annerledes enn andre vennskap. Å ha en bestevenn er noe som er spesielt viktig for barn. Det er mange ulike ting som kjennetegner et bestevennskap fra andre vennskap. Berndt (2004) hevdet at å ha en bestevenn er noe som hjelper barn å forme andre positive relasjoner til jevnaldrende. En definisjon på bestevennskap er at det er en venn man ikke unngår konflikter med, men en man kan løse konflikter med (Parker & Asher, 1993). En beskrivelse av barns bestevenn er en man deler hemmeligheter med, drar på eventyr med, har internhumor med og hjelper i vanskelige tider (Newman & Newman, 2008). En studie som undersøkte barn i femte klasse i USA og deres vennskap, fant at det var viktigere for hvordan barna hadde det, at de hadde en bestevenn på to ulike tidspunkt, enn at de hadde den samme bestevennen på begge tidspunktene (Bowker, Rubin, Burgess, Booth-LaForce, & Rose-Krasnor, 2006). I denne studien ble barna bedt om å oppgi vennene sine ved to tidspunkter. De ble også bedt om å rangere de andre barnas psykososiale fungering ved begge tidspunkt. På denne måten kunne forskerne se at de som hadde en bestevenn på begge tidspunktene, hadde bedre psykososiale

rangeringer enn de som ikke hadde det (Bowker et. al., 2006). Dette kan tyde på at det er viktigere å ha en bestevenn som gir en følelse av tilhørighet og nærhet, enn å ha de samme vennene over tid.

Hartrup og Stevens (1999) hevder at det ikke er så stor forskjell på vennskap, uansett om det handler om små barn eller gamle mennesker. De hevder at selv om beskrivelsen av vennskapet blir mer komplekst med årene, så handler det uansett bare om sosial gjensidighet (Hartrup & Stevens, 1999).

2.1.2 Hvordan barns vennskap kan ha konsekvenser senere i livet

Forskning har vist at internaliserende atferd som angst og depresjon senere i livet og dårlig kvalitet på vennskap kan henge sammen (Bagwell, Bender, Andreassi, Kinoshita, Montarello & Muller, 2005). Her har også forskning vist at det viktige ikke bare er at barn har venner, eller antall venner, men at kvaliteten på vennskapet er en bedre prediktor på individuell tilpasning (Hartup & Stevens, 1997). Man tenker da på en helt sentral grunn til at barns vennskap ansees som viktig: det har store konsekvenser for senere psykososial fungering. Bagwell og kolleger (2005) gjorde en studie for å undersøke hvordan vennskap påvirker selvtillit og psykologiske symptomer. I dette studiet deltok unge voksne med en median alder på 20 år. Her viste det seg at kvaliteten på vennskap, målt med et spørreskjema om ulike faktorer ved vennskapet, hadde en sammenheng med rapportert psykologisk velferd. Gode kvaliteter i vennskapet som sosial støtte og tilfredshet med vennsforholdet var forbundet med større selvtillit og færre depressive symptomer (Bagwell et. al., 2005). Barn som rapporterer gode vennskap, har også bedre sosial kompetanse og bedre sosiale strategier enn barn som ikke har gode venner (Glick & Rose, 2011).

Tidlige og gode vennskap er også viktige faktorer for å redusere utvikling av aggresjon og antisosial atferd hos barn. Gode vennskap har nemlig vist seg å redusere aggressive barns fysiske aggresjon, og det beskytter barn mot å utvikle aggressive egenskaper (Salvas, Vitaro, Brengden, Lacourse, Boivin & Tremblay, 2011). Dette ble målt i en studie av barn fra barnehage til andre klasse i Canada, hvor aggresjonsnivået og kvaliteten på vennskap ble målt av lærere og foreldre. De fant at vennskapskvalitet, her målt ved grad av samhold, sikkerhet og nærhet, var negativt korrelert med barns fysiske aggresjon i første klasse (Salvas et. al., 2011). De barna hvor mødre hadde rapportert gode kvalitetsvennskap i barnehagen, viste lavere aggresjonsnivå enn de som ikke hadde det. En kan tenke seg at barn lærer å være

sensitive til andre og takle intimitet gjennom nære venns­kaps­relas­joner (Glick & Rose, 2011). Her ser vi at gode venns­kaps­relas­joner allerede i barnehagen kan være viktig for utvikling av prososial eller antisosial atferd senere i livet.

Bagwell, Newcomb og Bukowski (1998) så på hvordan unge voksne i tyveårene beskrev i retrospekt sine vennskap som tiåringer, og hvordan disse venns­kaps­relas­jonene påvirket deres sosiale fungering som voksne. De fant at venns­kaps­status og popularitet var to gode pekepinner på sosiale vansker, aggresjon og umodenhet (Bagwell, Newcomb & Bukowski, 1998). Det var særlig stor sammenheng mellom det å ikke ha venner som tiåring og psykologiske vansker som umodenhet og aggresjon hos de unge voksne (Bagwell, Newcomb & Bukowski, 1998). Det er vanskelig å se hvilken retning denne korrelasjonen går, men en kan tenke seg at det å bli avvist av jevnaldrende kan føre til økt umodenhet og aggresjon, og dermed mer avvising fra jevnaldrende. Eller motsatt at en skjevutvikling kan bli opprettholdt av mangel på gode venns­kaps­relas­joner. De unge voksne som hadde rapportert å ha en gjensidig venn som tiåring, beskrev vennskapene de hadde som voksne slik at de var av høyere kvalitet, og ga mer tilfredshet og hjelp og mer glede enn de som rapporterte at de ikke hadde en venn i denne perioden (Bagwell, Newcomb & Bukowski, 1998). Dette kan tyde på at de vennskapene man har tidlig i livet, også påvirker kvaliteten i venns­kaps­relas­jonene man har senere i livet.

Bukowski, Hoza og Boivin (1998) fant at det var en sammenheng mellom venns­kaps­kvalitet og venns­kaps­stabilitet. Hvis et vennskap hos barn hadde vart over tid, var det også høyere indikatorer på at vennskapet var av god kvalitet, her målt ved nivå av samhold, konflikt, hjelp, trygghet og nærhet (Bukowski, Hoza & Boivin, 1998). Dette viser at hvis barns vennskap får mulighet til å vedvare over tid, ved for eksempel få flyttinger i løpet av barndommen, kan det muligens bety at vennskapet vil være av høy kvalitet. Det betyr også at barn som ikke har evne til å holde på venner, vil oppleve en del turbulens og dårligere kvalitet ved å ha kortvarige venns­kaps­relas­joner (Bukowski, Hoza & Boivin, 1998). Det som oppsummert ser ut til å være viktig for god tilpasning senere i livet og gode venns­kaps­relas­joner hos voksne, kan ha noe å gjøre med å ha hatt gode venns­kaps­relas­joner i barndommen. Det er viktig å ha med at det også er veldig mange andre faktorer som familieforhold, sosioøkonomisk status, intelligens og så videre som er med å predikere tilpasning og tilfredshet hos både barn og voksne. Men vi ser allikevel her at tidlige vennskap og kvaliteten på disse kan ha en innvirkning på sosial kompetanse og tilfredshet hos mennesker.

2.2 Vennskapskvalitet i ulike aldre

Det har vært forsket mye på ungdommers vennskap, og hvordan vennskap i denne perioden er viktig fordi det støtter utviklingsoppgaver som å bli selvstendig og individgjøre seg fra familien (Larson & Richards, 1991). Grunnlaget for senere vennskap dannes allerede i tidlig alder, noe jeg vil utforske mer her.

Noen vil nok hevde at små barn som går i barnehage, ikke har bestevenner eller preferanse for noen barn over andre. Men forskning viser at barn helt nede i 3-års alder viser preferanse for noen barn over andre, og kan allerede da forme relativt stabile vennsksrelasjoner (Boivin, Vitaro & Poulin, 2005). Ved 3- til 4-års alder kommer ordet “venn” inn i vokabularet og 75 % av barna i denne alderen er involvert i et gjensidig vennskap (Hartup & Stevens, 1999). Ved førskolealder viser barn en preferanse for å leke med de som er samme kjønn og alder, og kan forme vennskap som kan være stabile over tid (Dunn, 2005).

2.2.1 Utviklingsstadier av vennskap

For å finne ut mer av hvorfor det var slik at kvaliteten i vennskap forandret seg etter ulike aldersgrupper, er det viktig å se på litteraturen i forhold til utviklingspsykologi, og særlig den emosjonelle og sosiale utviklingen i denne perioden. Aldersgruppen blant barna studert i denne oppgaven er 4 til 9 år, så jeg kommer til å fokusere særlig på disse alderne.

Gillibran, Lam og O'Donnel skriver i *Developmental Psychology* (2011) om debatten rundt hva som er viktig for vennskap ved ulike aldre. De har definert vennskap som « a mutual reciprocal relationship between two or more people where both or all parties involved want to spend more time with the other(s) than other peers». Men hvilke funksjoner har vennskapet ved de ulike alderne? Parker og Gottman (1989) delte inn i tre ulike grunner for at barn valgte vennene sine. Disse forskerne gjorde en rekke observasjonsstudier i barns naturlige omgivelser for å finne ut om hvordan barn fikk og beholdt venner (Parker & Gottman, 1989). Den første var fysisk nærhet: Barn velger oftere de vennene som bor i nærheten, som de går sammen med i barnehagen eller på skolen, eller som de møter i gata. Den andre basen for vennskap mente Parker og Gottman (1989) var å dele like karakteristika som alder og kjønn. Gutter har lettere for å bli venner med andre gutter på samme alder, og jenter med andre jenter på samme alder. De sier så at når et vennskap er laget på grunnlag av disse faktorene, er det mer sannsynlig at det vil vare hvis det også har den tredje variabelen: Like interesser og holdninger. Disse og lignende faktorer er noe som går igjen hos flere andre

forskere. Selman skrev i 1980 om hvorfor barnehagebarn velger de vennene de gjør. Da han spurte rundt dette, fikk han svar som at «de leker med meg» og andre enkle svar som går på her-og-nå-forhold. Det kan være mange årsaker til at barn i denne alderen gir «enkle» svar på spørsmål om hvorfor de er venner med dem de er. En grunn kan være at de ikke har så stort vokabular. En annen grunn kan være at de faktisk bruker mesteparten av dagen på å leke, og dermed blir det dette som er viktig rundt vennskap også (Gillibrand, Lam & O`Donnel 2011). Selman lagde i 1980 en skjematisk fremstilling av hvordan vennskap kunne fortone seg i ulike aldre:

3 til 5 år: «Momentary physical playmate» I denne alderen beskriver Selman at vennskap går ut på å dele aktiviteter sammen, og ha geografisk nærhet. I Selmans studie var det slik at venner i denne alderen sjelden beskrev venner med personlige karakteristika, men heller ved bruk av her og nå og ting de finner på sammen.

6 til 8 år: «One-way assistance» Barna beskriver vennene sine som noen som hjelper dem eller gjør ting de liker. I denne alderen blir barna mer oppmerksomme på hverandres preferanser, men det er ikke noe gjensidighet i relasjonen ennå.

9 til 12 år: «Fairweather cooperation» Selman mener at her blir gjensidighet en viktig del av vennskapet. At man har like preferanser som vennene, blir viktig. Han mener også at konflikter fortsatt ender vennskap i denne alderen, som ved de foregående periodene.

11 til 15 år: «Mutual concern» Her kan barna ta andres perspektiver, støtte og forstå hverandre. Det handler mye om like interesser, verdier og personlighet. I denne alderen kan vennskap tåle konflikter.

Selman argumenterer her for at barns vennskap går gjennom ulike stadier, noe som er mye brukt i utviklingspsykologien for å illustrere barns utvikling. Måten Selman kom frem til disse stadiene, var at han intervjuet barn i forskjellige aldre om ulike «vennskapsdilemmaer», for å se hvor viktig de ulike aspektene av vennskap var for barna i de forskjellige aldersgruppene. Han bandt da vennskap sammen med modningen av sosial kognisjon hos barna. Dette gikk på hvordan barna forstod sosiale relasjoner, altså at deres forståelse av hva et vennskap skal handle om, modnet med alderen (Selman, 1980). Dette kan ligne på Piagets utviklingsmodell hvor det skjer et skifte hos barna fra å fokusere på det eksterne til det interne, som andres følelser og preferanser (Gillibrand et al. 2011). Men er stadiene så lineære som Selman beskriver det? Og kan ikke barn ha mer sofistikerte vennskap allerede i tidlig alder enn det

Selman beskriver?

Bigelow og La Gaipa (1995) intervjuet barn som var 6 til 8 år. Da de spurte barn i denne aldersgruppen om hvorfor de var venner med vennene sine, fant de ut at det var viktig med geografisk nærhet og det å kunne dele hverdagslige aktiviteter sammen. De argumenterer allikevel for at det er i denne alderen at vennskap begynner å gå fra noe fysisk til noe mer psykologisk. Fra å ha venner som man kanskje fikk i barnehagen fordi de gikk på samme avdeling, begynner man nå å ønske seg en venn som man deler interesser og meninger med. Dette kan henge sammen med at i denne perioden er det mye som skjer i den kognitive utviklingen, barn begynner å tenke og reflektere om «hvem er jeg?» og «hvem er de rundt meg?» i tidlige skoleår, i følge Bigelow og La Gaipa (1995). Det kan altså virke som at vennskap får en mer psykologisk betydning tidligere enn det Selman argumenterte for. Men når det gjelder den kognitive utviklingen og hvordan endring i vennskap følger dette, er det viktig å tenke på at det er stor forskjell mellom alder og utviklingsnivå, fordi ulike barn utvikler seg i ulikt tempo. Derfor er det vanskelig å si noe generelt om sammenhengen mellom vennskap og alder uten å ha spesifisert utviklingsnivå (Bigelow & La Gaipa 1995).

Furman og Buhrmester (1985) undersøkte hva slags egenskaper barn så etter i vennskap, i forhold til det de så etter i andre relasjoner som overfor familie eller lærere. I en studie brukte de barn fra 11 til 13 år, som er eldre enn barna i min studie. Barna i denne studien fylte ut et spørreskjema om relasjoner etter følgende inndeling:

a) allianse man kan stole på

b) får meg til å føle meg verdt noe

c) hjelper meg

d) fellesskap

e) gode følelser

f) intimitet

g) makt over barnet

h) konflikt

i) tilfredshet

j) relasjonens viktighet (Furman & Buhrmester, 1985). Barna skulle fylle ut i hvilken grad disse faktorene betydde noe i relasjonen med venner, foreldre, besteforeldre, lærere og søsken. I denne studien fant de at når det gjaldt fellesskap, skåret venner signifikant høyere enn de andre relasjonene (Furman & Buhrmester, 1985). Dette kan tyde på at det å ha noen å gjøre ting sammen med er noe av det viktigste for barn når de ser etter vennskskapsrelasjoner. Når det gjaldt intimitet, kom venner på lik linje med mødre. På alle de andre skalaene kom

foreldrene øverst, unntatt konflikt, der søsknene fikk de høyeste skårene (Furman & Buhrmester, 1985). Dette kan tyde på at det er en tid hvor foreldre fortsatt har mange av de rollene som venner overtar senere som kilde for positive følelser og hjelp (Furman & Buhrmester, 1985).

2.2.2 Hva består barns vennskap av?

Newcomb og Bagwell (1995) publiserte en metaanalyse som samler mange ulike studier for å finne ut mer om kvaliteten på vennskap for barn. De kom frem til seks underliggende kvalitetskategorier som de mente dekket barns vennskap. Disse dataene ble samlet inn enten ved spørreskjema, intervju med barna eller observasjoner i barnas naturlige miljø. Barna ble delt inn i tre forskjellige alderskategorier: Barnehagealder, skolealder og tidlig ungdomsalder. De skulle beskrive både venner og ikke-venner, og de seks kategoriene ble beskrevet som følger av forskerne:

1. «Similarity»: Demografiske og atferdsmessige likheter mellom barna
2. «Equality»: Likheter og maktbalanse i forholdet mellom barna
3. «Dominance»: Konkurransen, aggressivitet og underdanighet i relasjonen
4. «Mutual liking»: At barna likte de samme tingene og delte de samme holdningene
5. «Closeness»: Beskriver det sterke emosjonelle båndet mellom vennene
6. «Loyalty»: God allianse mellom barna og at de kan stole på hverandre

Funnene ble som forfatterne hadde forventet: Når det gjaldt beskrivelsen av venner, var det forskjeller i hvordan barna beskrev vennene sine i de tre forskjellige alderskategoriene, men når det gjaldt ikke-venner var det ikke forskjell i hvordan disse ble beskrevet i de ulike alderskategoriene (Newcomb & Bagwell 1995). Dette kan tyde på at det er noe spesielt med utviklingen og vennerelasjonene som forandrer seg i disse årene, og at dette ikke er det samme for beskrivelsen av andre relasjoner som ikke går på vennskap. Barna beskrev også venner annerledes enn ikke-venner i alle alderskategoriene, som kan tyde på at barn beskriver venner kvalitativt forskjellig fra andre jevnaldrende. De fant at kategoriene «mutual liking», «closeness» og «loyalty» var de viktigste beskrivelsene av vennskap for barna (Newcomb & Bagwell 1995). De argumenterte for at de tre andre kategoriene, «dominance», «similarity» og «equality» var egenskaper som også kunne beskrive ikke-venner og ikke nødvendigvis være det viktigste for vennskap (Newcomb & Bagwell 1995). Dette er ikke helt i tråd med tidligere gjennomgåtte studier som legger vekt på her-og-nå-aspektet i barns vennskap, at det

å være fysisk nær og gjøre de samme tingene («similarity») er viktig for barn. Men det kan også forklares med at de her så på flere aldre for å se på forskjeller mellom beskrivelsen av venner og ikke-venner, for eksempel andre jevnaldrende. Da blir aldersnittet høyere, og man belyser da kanskje heller hva som er viktig litt senere i barndommen.

Resultatene understreker at «loyalty» er viktig skille mellom vennskap og ikke-vennskap for barn. Med de som beskrives som venner, er barna mer opptatt av å vise at de støtter og prioriterer det barnet fremfor andre. Dette henger også sammen med «closeness», at de barna en er venner med, oppleves med større og sterkere emosjonelle bånd enn ikke-venner (Newcomb & Bagwell 1995). I tråd med tidligere gjennomgått litteratur her er også «mutual liking» særlig viktig - at barna finner sammen med andre som deler preferanser og holdninger. Det blir også trukket frem her at fordi vennsapsrelasjoner er kvalitativt forskjellige fra andre jevnaldrende relasjoner, er dette en god arena for barn å kunne få jobbet med utviklingsstøttende oppgaver som sosial og emosjonell utvikling og modning (Newcomb & Bagwell 1995).

For å forklare at barna beskrev venner ulikt i de tre alderskategoriene, knyttet Newcomb og Bagwell det opp mot de ulike forventningene for barn i de ulike aldersgruppene. For barn i barnehagen er det mye lek, og forventninger er stort sett knyttet til dette. I skolealder er det større forventning til at barna skal skjønne sosiale og emosjonelle koder, og dette blir da noe de kan utforske i vennsapsrelasjoner (Newcomb & Bagwell, 1995). Når det nærmer seg ungdomsårene er det større krav til å ta livsvalg og forme identitet, og intimitet og betroelse blir da viktig for å finne støtte i vennskap. Vi ser da her hvordan kvalitative forskjeller i vennskap kan knyttes opp til ulike utviklingsoppgaver for de forskjellige alderstrinnene.

Vi kan da se at kvaliteten på vennskap endrer seg over tid og blir mer intime, gjensidige og varige.

2.2.3 Personlighet og historie

Det kan være naturlig å tenke seg at voksne velger venner etter personlighet. Vi velger de som er like oss selv, og de vi har en historie sammen med. Men hvordan er dette hos barn? En stor debatt i psykologien har vært om personlighetstrekk utvikler seg allerede fra barndommen, og om de er stabile over tid. Trekk som temperament har vist seg å komme til uttrykk allerede før ett års alder, og være ganske stabile gjennom oppveksten (Larsen & Buss, 2006).

Longitudinelle studier har vist at også andre trekk som aggresjon og aktivitetsnivå tenderer til

å være stabile fra tidlig alder (målt ved tre år) til voksen alder (Larsen & Buss, 2006). Det er i dag stor enighet om at personlighetstrekk er stabile over tid, og høyt genetisk betinget (Brody & Ehrlichman, 1998). Men det er også viktig få med seg at det samme trekket kommer til uttrykk i ulike former i forskjellige aldre: Å være selvstendig som 3-åring er ikke det samme som å være selvstendig som 30-åring (Brody & Ehrlichman, 1998). Men en kan da tenke seg at det kan være det samme for et annet barn å ha dette personlighetstrekket, og at det da også blir viktig for barn å finne seg noen som kan ligne i temperament og personlighet. For barn kan det også være viktig med noen de har delt en historie sammen med. Men dette gjelder bare barn fra skolealder og oppover. Barn under skolealder har nemlig ikke utviklet hukommelsen på samme måte. Barn under skolealder bruker ikke hukommelsen til å huske tidligere hendelser spontant (Callaghan, 2005). De bruker dermed ikke hukommelsen aktivt for å huske tidligere hendelser, og integrerer dermed ikke vennskap inn i dette. Det blir dermed naturlig som nevnt tidligere at det i denne alderen er viktigere med her-og-nå-aspekter av vennskap.

2.3 Vennskap og kjønn

Er det forskjeller i kjønn i barns vennskap? Er det sånn at gutter og jenter ser etter forskjellige ting hos en venn allerede fra tidlig alder? Maccoby (2002) undersøkte forskjeller i hvordan gutter og jenter forholdt seg til vennskap i barndommen i en metaanalyse. Gjennom observasjonsstudier fant hun at barn i alderen 3 til 12 år ofte leker med de av samme kjønn (Maccoby 2002). En kan da se tidlige forskjeller i vennskap mellom gutter og jenter. Gutter former tidlig større grupper som de leker i, mens jenter har en større tendens til å leke sammen i dyader eller triader. I alderen 4 til 8 år bruker barn mye av tiden på å leke, og vennskap blir formet etter dette. Maccoby argumenterte for at det er kvalitative forskjeller i vennskap hos barn allerede fra tidlig alder. Ved hjelp av observasjon fant forskerne ut at jenter allerede i barnehagen hadde mer intime vennskap: de delte mer informasjon om eget liv og hadde mer gjensidighet i leken. Gutter hadde mer fysisk lek og fokus på konkurranse og fysiske utfordringer. Dette kan tyde på at det er ulike kvaliteter som kan være viktig for gutter og jenter i vennskap, og at også dette er noe som forandrer seg over tid.

Andre forskjeller som har kommet frem er at jenter rapporterer større intimitet i sine vennskskapsrelasjoner, og at gutter er sammen i større grupper (Parker & Asher, 1993). Jenter er mer sammen en og en i tidlig skolealder, og oppnår dermed ofte større intimitet enn gutter som er sammen i grupper som ofte er hierarkisk bygd opp (Benenson, 2005). Gutter har flere

venner utenfor skolen for eksempel gjennom idrett, mens jenter snakker mer med hverandre på skolen og telefon (Newman & Newman, 2008).

2.4 Vennskap og popularitet

Popularitet var en annen variabel som ble undersøkt. Er det sånn at populære barn oppgir andre årsaker til vennskap enn de som er mindre populære? Tidligere her har vi sett at det kan se ut som det kan være store individuelle forskjeller mellom barn når det gjelder hvilket modningsnivå de er på i forhold til den sosial-kognitive utviklingen og dermed også forståelsen av vennskap (Bigelow & La Gaipa, 1995). Kan dette ha noe med popularitet å gjøre? Kan dette ha noe å gjøre med at de populære barna er de som er tidlig ute når det gjelder sosial kognisjon og betydningen av vennskap?

Noen hevder at populære barn er også de som er best utviklet med kognitive og sosiale ferdigheter. Men det har også blitt vist at noen av de populære barna er de som viser mest aggressiv atferd, og at de til og med kan oppføre seg aggressivt med vilje for å øke sin popularitet (Cillessen & Rose 2005). Cillessen og Rose (2005) skiller mellom to grupper barn med høy sosial status: De som er godt likt av sine jevnaldrende og er involvert i stort sett prososial atferd, og de som er sett på som populære av sine jevnaldrende selv om de ikke nødvendigvis er godt likt. Det er derfor ikke bare de med gode sosiale evner som er populære, men også en gruppe mer aggressive barn. De mer prososiale populære barna blir sett på som de som har sosialt godt utviklede egenskaper, de er varme, positive, samarbeidsvillige, kan tilpasse seg andres atferd og har gode perspektivtagningsevner (Gillibrand et al, 2011). Upopulære barn kan ha mindre sofistikerte måter å resonnerer rundt vennskap og vennskaps betydning (Parker & Asher 1993). Vi kan her se at det kan være en sammenheng mellom en gruppe av populære barn og hvordan barna ligger an i forhold til sine jevnaldrende i sin sosiale og kognitive utvikling.

Andre igjen vil hevde at popularitet og bestevennskap ikke er noe som nødvendigvis henger sammen. Med dette argumenteres det at barn som er lite populære, ofte har en bestevenn selv om deres sosiale status kan være lav. Parker og Asher (1993) gjorde en studie av barn fra tredje til femte klasse, og fant at mange av barna som var lite populære, hadde et likeverdig vennskap de var godt fornøyd med. De fant også at ikke alle de mest populære barna hadde en bestevenn. Det var allikevel flere av de populære barna som rapporterte å ha et likeverdig bestevennskap enn de upopulære (Parker & Asher 1993). Dette kan vise at bestevennskap er noe som kan forekomme uansett popularitetsnivå hos barn. Det kan allikevel

ha en sammenheng med det sosial-kognitive utviklingsnivået til barnet om de er populære og om de har et likeverdig vennskap eller ikke (Howes 1988).

2.5 Problemstillinger

Utfra dette har jeg kommet frem til følgende problemstillinger som jeg ønsker å utforske i denne oppgaven:

1. Hvis man spør barn i alderen 4 til 9 år et åpent spørsmål: «Hvorfor er han/hun din bestevenn?», hvilke grunner oppgir da barn til bestevennskap?
2. Er det noen forskjeller mellom gutter og jenter i hvilke årsaker de oppgir til bestevennskap?
3. Er det noen forskjeller mellom yngre og eldre barn i hvilke årsaker de oppgir til bestevennskap?
4. Er det noen forskjeller i hvor populære barna er med hensyn til hvilke årsaker de oppgir til bestevennskap?

3 Metode

3.1 Prosjektet

3.1.1 Data som ble brukt i oppgaven

Datamaterialet som denne hovedoppgaven tar utgangspunkt i, er hentet fra prosjektet «The Matter of the First Friendship» som er finansiert av Norges Forskningsråd. Det er en longitudinell studie med fire innsamlingsperioder, ledet av professor Anne Inger Helmen Borge. Prosjektet er godkjent av regional komite for medisinsk forskningsetikk, Personvernombudet for forskning ved Universitetet i Oslo og Norges Samfunnsfaglige Datatjeneste NSD. Det er utarbeidet rutiner for oppbevaring og bruk av datamaterialet som ivaretar konfidensialitet.

I denne hovedoppgaven ble det sett på data som omhandlet hvorfor barn var bestevenner med hverandre. For å utforske dette nærmere ble det sett i sammenheng med moderatorvariablene kjønn og alder. Det ble også sett i sammenheng med en popularitetsskåre for å finne ut om popularitet kunne ha noe innvirkning på hvilke grunner de oppga til bestevennskap. Denne oppgaven har da brukt data fra T4, som er den fjerde og siste innsamlingsperioden. Det var bare ved dette tidspunktet at spørsmålet om «hvorfor er han/hun din bestevenn?» ble brukt. Disse dataene ble samlet inn våren 2009, og jeg fikk tilgang til disse gjennom en SPSS-fil. Utformingen av de variablene jeg har brukt i denne oppgaven og kvantitative og kvalitative analyser til dette, har jeg gjort på selvstendig grunnlag.

Barna som ble spurt i dette prosjektet ble intervjuet sammen med en av medarbeiderne i studien i barnehagen eller skolen de gikk på. De ble rekruttert gjennom barnehager i to distriktskommuner utenfor Oslo. Det var totalt 32 barnehager og 13 skoler som var med i studien. Det var både private og offentlige barnehager som var med, det var ingen eksklusjonskriterier, og alle de forespurte enhetene samarbeidet. Foreldre fikk skriftlig informasjon om studien og godkjente at deres barn kunne bli intervjuet. Prosedyren var at barna ble, blant andre spørsmål, spurt av en intervjuer først om hun/han hadde en bestevenn. Deretter fikk de et åpent spørsmål om «hvorfor er han/hun din bestevenn?» Intervjueren skrev da ned alt barnet svarte på dette, og dette ble senere transkribert inn i en SPSS-fil. Det var da et semi-strukturert intervju som ble gjennomført ved at det ble stilt åpne spørsmål til barnet. Alders- og kjønnsvariablen ble hentet fra et spørreskjema foreldrene hadde fylt ut.

Popularitet ble målt med «buss-testen» (Perren & Alsaker, 2006), der barna får se et bilde av en buss med fire ledige plasser, og kan velge hvilke av de andre barna de vil ta med seg på bussen. De barna som får mange nominasjoner her, blir regnet som populære, mens de som får få nominasjoner av andre barn, blir regnet som upopulære. Grunnen til at en slik test ble valgt ut for å måle popularitet, var at det skulle måle noe annet enn vennskap, nemlig sosial status. Ved å velge andre barn som skulle bli med bussen på tur, viser det hvem de kunne tenkt seg å være sammen med denne dagen hvis de fikk velge fritt blant alle barna, og ikke nødvendigvis en de hadde en gjensidig vennskskapsrelasjon med.

3.1.2 Utvalget

Det var totalt 507 barn som ble spurt dette spørsmålet ved T4. Med frafall på 87 (17 %), var det 420 svar på spørsmålet om bestevennskap. De som hadde svart på både spørsmål om kjønn og bestevennskap, var 418. Det var 232 jenter og 186 gutter, så det var en noe ujevn kjønnsfordeling. Når det gjaldt alder, var det barn fra 4 til 9 år. I det utvalget som også hadde svart under spørsmålet om bestevennskap, var fordelingen slik på de ulike aldersgruppene:

Tabell 1: Antall respondenter i de ulike aldersgruppene (N= 399)

Alder i år	Antall (N)	Prosent
4 år	8	2
5 år	33	9
6 år	66	16
7 år	103	26
8 år	103	26
9 år	86	21

Her er det stor forskjell i utvalget på de ulike aldersgruppene, noe som kan føre til vansker med å kunne sammenligne de forskjellige aldersgruppene. For 398 barn ble det samlet inn informasjon på både begrunnelser til bestevennskap og popularitet.

3.2 Kategoriene som ble utviklet

For å finne svar på hvorfor barn har bestevenner, må en se på de ulike karakteristika som ble gitt i svarene. Data som ble brukt var altså svar barn i alderen 4 til 9 år hadde gitt på det åpne spørsmålet «Hvorfor er han/hun din bestevenn?» Det som ble gjort i denne studien, var unikt fordi barna fikk formulere selv hva de mente. Barna svarte veldig ulikt på dette åpne spørsmålet om hvorfor hun/han er din bestevenn. For å få disse kvalitative dataene til å bli kvantitative slik at de kunne analyseres i SPSS, måtte det lages ulike svarkategorier som de ulike svarene kunne plasseres under. Noen hadde ikke gitt noe svar i det hele tatt. Dette var kanskje fordi de ikke ville svare, eller fordi de ikke forstod spørsmålet. Mange barn hadde svart kort, mens andre hadde lange og/eller flere svar. For svar med flere grunner for bestevennskapet brukte jeg bare den første meningsfulle begrunnelsen, for eksempel "han er snill", og så bort fra eventuelle andre grunner, for eksempel «...og vi gikk i barnehage sammen». Alle svar vil derfor tilhøre en kategori. Det første man svarer er gjerne det mest relevante eller det man i størst grad assosierer med spørsmålet.

3.2.1 Kvalitativ metode

I denne oppgaven ble det brukt en såkalt «mixed method design» (Johnson & Onwuegbuzie 2004) der både kvalitativ og kvantitativ metode ble benyttet. Dette er en metode der en både ser på det fortolkende, men også det deskriptive som forekomst og sammenligninger. Å bruke både kvantitativ og kvalitativ metode blir av noen sett på som en mer kompleks og avansert måte å komme grundig inn i materialet på (Johnson & Onwuegbuzie 2004).

Kvalitativ metode er en måte å kunne systematisere råtekst inn i tema gjennom tolkning (Boyatzis 1998). Dette er en metode som har vært kritisert for å være lite nøyaktig, men ved å ta forhåndsregler som å beskrive rasjonale for metoden og prosedyren, kan en unngå for mange feilkilder. Jeg benyttet meg av induktiv koding, og brukte selve råmaterialet for å lage kategoriene, i stedet for deduktiv koding der en går utfra teoretiske modeller (Marks & Yardley 2004). Fereday og Muir-Cochrane (2006) legger vekt på at det er best å bruke en

kombinasjon av induktiv og deduktiv metode for å få mest utbytte av det kvalitative materialet. Selv tok jeg utgangspunkt i en fagartikkel (Thorp, Danby & Taylor 2011) og deres kodebok. Så studerte jeg materialet jeg hadde, og prøvde å sette sammen kategorier ut fra svarene der. Derfor kan en si at jeg kombinerer disse to metodene til en viss grad. Men ettersom jeg ikke går ut fra en teoretisk modell, kan man neppe kalle det en deduktiv vinkling (Fereday & Muir-Cochrane 2006). Marks og Yardley (2004) hevder at den viktigste kritikken mot induktiv metode er at arbeidet alltid vil bli farget av forskerens tidligere kunnskap og antagelser. I noen studier velger forskere å først lage kategoriene og så plassere svarene under disse. I dette tilfellet tok jeg først og fremst utgangspunkt i svarene jeg hadde for å lage kategoriene. Dette kan gi en kategorisering som er mer nært knyttet opp til de faktiske svarene en har fått fra intervjuene.

3.2.2 Hvordan kategoriene ble laget

En annen studie som har laget kategorier for årsaker til vennskap, er Thorpe, Staton, Morgan, Danby og Taylor (2010). Dette er en australsk studie om vennskap blant småbarn, og forskerne har vært interessert i å kategorisere barns kvalitative vennskapssvar. Deres undersøkelse var om tvillingers vennskap, og sammenheng mellom kvalitet av vennskap og barns psykososiale tilpasning til skole og barnehage. Barna i undersøkelsen ble spurt om hvem deres tre beste venner var, og samtidig gjøre rede for hvorfor de var venner.

De australske forskerne kom frem til følgende fem kategorier:

- 1) Her og nå: dette forklarte de med at svar som handlet om nåtid, for eksempel at «vi leker sammen.» De inkluderte utsagn som «jeg liker henne» som kan sies å relatere til noe her og nå som ikke ga noe informasjon om varighet
- 2) Fysisk: Fysiske grunner som at «han løper fort», «han har et fint pennal»
- 3) Personlig: Grunner som gikk på personlige ting i vennskapet, for eksempel «hun er alltid snill mot meg». Også fravær av negative ting som «han slår meg ikke» ble inkludert
- 4) Historisk: Historiske grunner var slike som «vi har kjent hverandre lenge», «foreldrene våre kjenner hverandre», og «vi går alltid på besøk til hverandre»
- 5) Bestevenner: Svar som «hun er bestevenn». Også svar av typen «vi leker alltid sammen» ble inkludert her, fordi de da definerte barna som bestevenner.

Kategoriene de australske forskerne utledet, stemte ikke helt med materialet i denne studien. For eksempel var det bare to av svarene som kunne tenkes å passe inn i kategorien «fysisk». En annen forskjell var at i denne studien hadde vi spurt om «hvorfor er han/hun din bestevenn? », mens de i ovennevnte studie spurte mer generelt om venner. Derfor falt også kategorien «bestevenner» bort. Det kan være ulike grunner til at kategoriene i disse to studiene ble forskjellige. Det kan være kulturelt, og forskjell på australske og norske barn. Eller det kan være noe med alderssammensetningen ved utvalget. Disse barna var yngre (5 til 6 år), mens det i denne studien var større aldersspenn (4 til 9 år). Det var derfor nødvendig å se på de kvalitative svarene jeg satt med for å komme opp med noen nye kategorier for å få materialet til å passe best mulig sammen. Tre kategorier fra denne studien, «Her & Nå», «Personlig» og «Historisk», kunne utvikles til å passe mitt materiale. I utgangspunktet brukte jeg hele 7 ulike kategorier. De kategoriene jeg først arbeidet med, var da delt enda finere inn, ved at jeg delte de to største kategoriene, historisk og personlighet, inn i to underkategorier. Under «Historisk» skilte jeg ut de som hadde svart historiske grunner som hadde med barnehagen å gjøre, for eksempel at de hadde gått i samme barnehage sammen. De andre historiske grunnene som gikk på ting som at de hadde kjent hverandre siden de ble født eller at mødrene kjente hverandre, plasserte jeg i en egen kategori, «Andre historiske grunner». «Personlighet», som var den største gruppen, valgte jeg først å dele inn i de som hadde svart bare «snill» og/eller «grei», og de som hadde svart andre egenskaper som « morsom» eller «har fint hår». Jeg tenkte at det kunne være interessant å operere med en egen kategori for svar som hadde litt mer innhold og substans. Jeg endte allikevel med å slå sammen disse svarene, både fordi jeg trengte større grupper for å kunne gjøre statistiske analyser, og fordi jeg så på disse to gruppene som et uttrykk for samme underliggende type svar, og ikke to forskjellige kategorier. Da jeg så på kategoriene for andre gang, så jeg at det ikke var hensiktsmessig å skille barn som hadde svart «hun er snill» fra en som hadde svart «hun er hyggelig», da dette mye gir uttrykk for det samme: det er noe ved personligheten en setter pris på hos bestevennen. Det samme konkluderte jeg med i forhold til de historiske grunnene: det var ikke så stor forskjell på de som hadde svart «vi gikk i barnehage sammen» og de som hadde svart «vi har kjent hverandre hele livet». Man kan alltid dele opp i mange underkategorier ved å se på små forskjeller, men her valgte jeg å ta hensyn til oppgavens statistiske og tidsmessige begrensinger. Elliott, Fischer og Rennie (1999) hevder at det er viktig å ikke generere flere kategorier enn nødvendig, for det kan føre til en kaotisk fremstilling. Det sees på som dårlig praksis å lage flere kategorier enn det er underliggende dimensjoner til (Elliott, Fischer & Rennie, 1999). Det er derfor bedre praksis å sette sammen

kategorier som har lignende tema, selv om en her kan miste noen nyanser. De fem kategoriene, «Historisk», «Personlighet», «Relasjonelt», «Her & Nå» og «Rest» er nærmere beskrevet under resultater, 4.1.

3.2.3 Kvalitetssikring av kategoriene

Med artikkelen fra Thorpe et.al. (2010) til hjelp lagde jeg min egen kodebok med den induktive metoden (Boyatzis 1998). Da jeg hadde kommet frem til de fem kategoriene involverte jeg en bedømmer 2 for å kunne sjekke interkoderreliabilitet og lage en best mulig kodebok for svarene ved å få innspill utenfra. Det er viktig med to bedømmere for å få en sjanse til å sjekke validiteten på kategoriene ved at en annen ser på det samme råmaterialet. Dette blir da en kvalitetssjekk for at operasjonaliseringen er eksplisitt og spesifikk nok (Marks & Yardley 2004). Boyatzis (1998) hevder at interkoderreliabilitet er en forutsetning for å kunne bruke de nye kvantitetene til statistiske analyser. Jeg regnet ut prosentvis enighet etter formelen «antall overenstemmelser / antall observasjoner x 100». Reliabiliteten var 93 %, som regnes som høyt. Reliabilitet sees som bra hvis der et over 70 %, (Kornør 2011). Denne interkoderreliabiliteten kan virke noe høy, da jeg her ikke har trukket fra samsvar som er sannsynlig vil forekomme ved tilfeldighet.

Noen svar vil alltid ligge i grenseland, men avgjørelser ble tatt ved å diskutere seg frem til i hvilken kategori den skulle tilhøre tilslutt. Alle barnas svar om bestevennskap og hvilke kategorier de endte opp under, finnes i Appendix 1.

3.3 Statistiske metoder

For å best utnytte datamaterialet mitt ble det også laget beskrivende statistikk og kvantitative analyser. Dette gjorde jeg for å kunne svare på problemstillingene mine i forhold til gruppeforskjeller som gjelder kjønn, alder og popularitet. Kvantitative analyser gir i tillegg muligheten til å kunne generalisere til en større populasjon. For hver enkelt av kategoriene ble det opprettet en dummyvariabel (0/1) i SPSS. Det ble dermed mulig å gjøre kategoriske analyser på gruppenivå. For å analysere data ble det brukt noe forskjellige analysemetoder for å gi svar på de ulike problemstillingene. For å finne sammenheng mellom svar på bestevennskap og alder og kjønn ble det brukt en logistisk regresjon. I denne analysen var årsaker til vennskap avhengig variabel og alder og kjønn uavhengig variabel. En logistisk regresjon er en måte å måle flere ulike uavhengige variablers effekt på en avhengig variabel

som er kategorisk (Pallant 2007). Dette var viktig fordi de ulike bestevennkategoriene hadde bare to nivåer, svar/ikke svar, og en kunne dermed ikke bruke en t-test for å finne ut av styrken på forholdet mellom variablene. De uavhengige variablene kan være både kategoriske og numeriske i en logistisk regresjon, og her ble det brukt en blanding av disse med kjønn som kategorisk variabel med to verdier, og alder som numerisk med seks verdier. Det ble brukt en «Forced Entry Method» som tester alle variablene i en blokk for å finne hvor godt de kan predikere den avhengige variabelen (Pallant 2007). På denne måten kan man finne ut hvor godt hver av de to enkeltvariablene predikerer den avhengige variabelen samtidig. Fordi kjønn og alder ikke er korrelert med hverandre, tilfredsstiller dette en av forutsetningene for at en logistisk regresjon kan brukes i dette tilfellet.

Når det gjaldt popularitetsvariabelen, ble denne regnet om til en z-skåre med 0 som gjennomsnitt. Senere ble denne popularitetsvariabelen delt opp i to variabler: en for de som fikk en skåre som var under gjennomsnittet populære for utvalget, og en for de med skårer som var akkurat gjennomsnittlig eller over gjennomsnittet for utvalget. For å analysere sammenhengen mellom å gi svar innenfor de fem ulike svarkategoriene og hvor populære barna var, ble det brukt en krysstabulering, eller Chi-square. Dette er en metode for å sjekke korrelasjon mellom to kategoriske variabler (Pallant 2007). Fordi popularitet var delt opp i en dikotomi på under/over gjennomsnittet, var kategoriene dermed på nominalnivå. Når en korrelerer to variabler på nominalnivå med kun to verdier på hvert av nivåene, er krysstabulering den statistiske metoden som best egner seg til å undersøke sammenhenger mellom disse variablene. Dette er en mer beskrivende type statistikk og ikke best egnet for signifikanstesting av to grupper, men den måtte brukes her på grunn av ikke-numeriske variabler. De statistiske analysene ble utført med SPSS 16.0.

4 Resultater

4.1 De ulike vennskapskategoriene

Innholdet i de fem kategoriene ble slik:

«**Historisk**»: Mange barn hadde oppgitt grunn for vennskap som hadde noe med fortiden å gjøre. Barn hadde for eksempel svart at de hadde vært venner siden barnehagen. Andre gikk lenger tilbake og sa de hadde kjent hverandre hele livet, eller at mødrene deres var venner. Det som kjennetegnet mange av disse svarene, var en slags passivitet. Barnet hadde ikke selv aktivt gått inn og valgt en venn av en spesiell grunn, det hadde mer bare blitt sånn. «Møttes i barnehagen», «møttes etter vi ble født» er en beskrivelse av en situasjon barnet ikke selv har bestemt, det er heller omstendighetene rundt som har gjort at barnet har den bestevennen det har i dag. Jeg tok også med i denne gruppen de som hadde svart slekt eller naboskap som årsak. Grunnen til at dette passet under «Historisk», var at det er funksjonelt samme underliggende type svar med noe «som bare er sånn». Det at en er nabo eller søster, er også noe som bare er sånn og ikke barnet selv har tatt et aktivt valg om.

«**Personlighet**»: Svarene i kategorien «Personlighet» var typiske egenskaper barna trakk frem hos sin bestevenn. En stor andel av barna svarte at «han/hun er snill og/eller grei.» Noen få fortalte i intervjuet andre egenskaper de tydeligvis satte pris på, som at «han er morsom», «han er god i fotball», «hun holder hemmeligheter». Dette kan sees på som kvaliteter barn ser etter i venner. De vil ha noen de mener er snille og greie som bestevenn. Jeg har også her tatt med svar som «de klyper ikke». Dette kunne vært et svar som gikk under «Relasjonelt», slik som Thorpe et.al. (2010) gjorde, men her har jeg lagt vekt på at det er en egenskap ved bestevennen som den som ble intervjuet, selv satte pris på. Svar som «hun har fint hår» ble ikke inkludert, fordi det går noe utenfor de andre svarene som har mer med «Personlighet» å gjøre hos det andre barnet. Denne type svar havnet i «Rest»-kategorien. «Personlighet»-kategorien har dermed ganske enkelt blitt definert som noe som har å gjøre med personligheten eller personlige egenskaper til den barnet ser på som sin bestevenn.

«**Relasjonelt**»: Denne gruppen ble satt sammen av de som ga svar som kunne omhandle det relasjonelle i et vennskap: samspillet mellom barnet og bestevennen. Her var det mange svar som bestod av asymmetriske setninger. Dette kunne være svar som «han liker meg», «han hjelper meg». I disse svarene er det da et logisk objekt: meg, og et logisk subjekt: den andre som er vennen. Disse svarene er da spesielle fordi de i motsetning til mer

symmetriske svar som «vi spiller fotball» i «Her-og-nå»-kategorien, sier noe om den andre vennen i forhold til en selv. Jeg har også valgt å legge svar som «snill mot meg» under «Relasjonelt», og ikke under «Personlighet» der de fleste svarene som omhandler «snill» havnet. Det er en forskjell på disse to svarene. At han er «snill mot meg», betyr ikke nødvendigvis at han alltid er snill, og ikke mot alle, men at det er noe i relasjonen mellom de to, at han er snill mot det barnet som her svarer. Det er også en forskjell på «vi leker sammen» som ble plassert under «Her & Nå», og «vi liker å leke sammen» eller «vi leker godt sammen». Forskjellen her er at barna anerkjenner at det ikke bare er en de kan leke sammen med her og nå, men at det er noe i samspillet mellom den og en annen som gjør at de leker ekstra godt sammen og at de har noe til felles som gjør at akkurat den er bestevenn. Under «Relasjonelt» inngikk også svar som omhandlet gjensidighet, som «begge klarer å klatre over klatrestativet» eller «begge liker lego». Man kunne argumentert at dette har noe med personligheten til det andre barnet å gjøre, men her legges det vekt på at det har å gjøre med at barnet anerkjenner at her er det en som er lik meg selv, og at det dermed sier noe om relasjonen mellom barna. Dette var den kategorien det var vanskeligst å definere, men etter mange overveininger ble det klart at alle disse svarene hadde til felles at det omhandlet det relasjonelle delen av vennskapet.

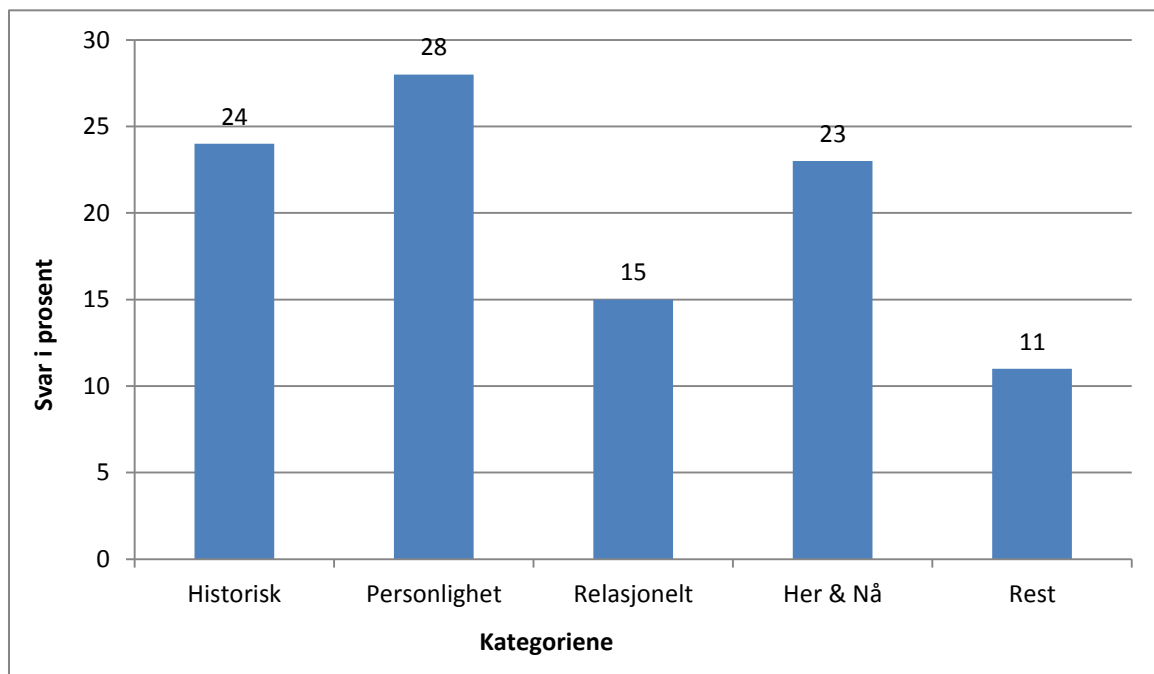
«Her & Nå»: «Her og Nå» var den kategorien som utpreget seg som mest anvendbar fra Thorpe et. al. (2010) sin inndeling. Det går på et her-og-nå-perspektiv som barn ofte bruker til å beskrive vennskap. Det er en man leker med, og det er den de ser på som venn. Her var det veldig mange svar som bare gikk på «leker» eller «leker sammen», men også noe mer beskrivende som «vi leker hvert friminutt» eller «vi leker politi og røver». Dette er noe som mange tenker på som typisk for vennskap hos barn: det man gjør sammen blir grunnlag for vennskap. Her var svarene basert på aktiviteter man gjør sammen her og nå. Jeg har også her valgt å ta med svar som «har vært masse sammen». Dette kunne også høre hjemme under «Historisk», men jeg har valgt å plassere det her fordi det er en mer generell betraktning om at vi er sammen, enn en spesifikk historisk kontekst som «vi var mye sammen i barnehagen». Jeg syntes det var riktig å utvide «Her & Nå» kategorien til også å inkludere svar som «vi leker alltid sammen». Grunnen til det er at barn har en kort tidsramme og jeg syntes derfor at slike svar ikke hørte hjemme under historie slik som «vi går alltid på besøk til hverandre», men at de kunne være et uttrykk for at de leker her og nå. Derfor plasserte jeg slike svar i denne kategorien. Svar som «jeg liker henne» ble plassert i den relasjonelle kategorien. Her avviker jeg fra Thorpe et. al. (2010), som plasserte også denne type svar under «Her & Nå». Min begrunnelse er at slike svar sier mer om noe i relasjonen enn noe som

er her og nå.

«Rest»: Dette ble en samlekategori av ulike grupper som ikke hørte hjemme i de andre kategoriene. Det var noen av barna som hadde svart at de ikke visste hvorfor de var venn med akkurat det barnet, eller at de var usikre. «Vet ikke»-svar havnet derfor i denne kategorien. «Fordi han er eneste gutten» og «nestsjef i pokemonklubben» havnet også i «Rest»-kategorien. De andre «Rest»-svarene var de som ikke var mulig å tolke, ikke ga noen klar mening, for eksempel «de er aller». Å plassere disse sammen i en «Rest»-gruppe er lite heldig fordi de nødvendigvis ikke henger sammen innholdsmessig. Jeg tok det allikevel med for å se om det var noen forskjell på barn som ikke oppga noe spesiell kvalitet på vennskap

4.2 Resultater fra frekvensutforskning og signifikanstesting

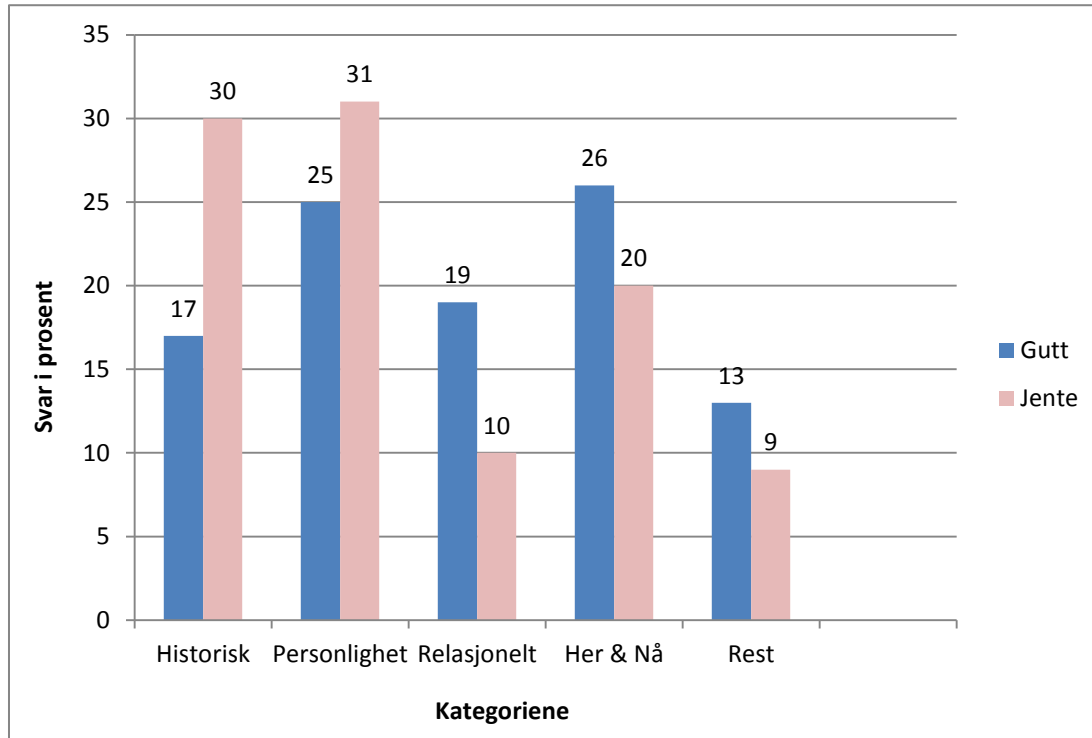
Figur 1: Hvordan begrunnelse for bestevennskap fordelte seg på de ulike kategoriene i prosent (N =420) :

Fra figur 1 ser en at «Personlighet» ble den største kategorien med 28 % av svarene (118 svar). «Historisk» ble den nest største med 24 % av svarene (101 svar). «Her & Nå» er like under med 23 % av svarene (96 svar). «Relasjonelt» har 15 % av svarene (61 svar), og

«Rest»-kategorien 11 % av svarene (44 svar). Figur 2 viser hvordan frekvensene fordelte seg mellom kjønnene:

Figur 2: Begrunnelse for bestevennskap i de ulike kategoriene: svar i prosent for gutter og jenter (N= 418)

Figuren viser fordelingen av antall gutter og jenter innen de fem kategoriene. Svarene fordelte seg noe ulikt mellom guttene og jentene. «Historisk» og «Personlighet» var de to største kategoriene blant jentene, mens «Her & Nå» og «Personlighet» var de to største blant guttene. For å finne ut om disse forskjellene mellom kjønnene var signifikante, ble det gjort en signifikanstest:

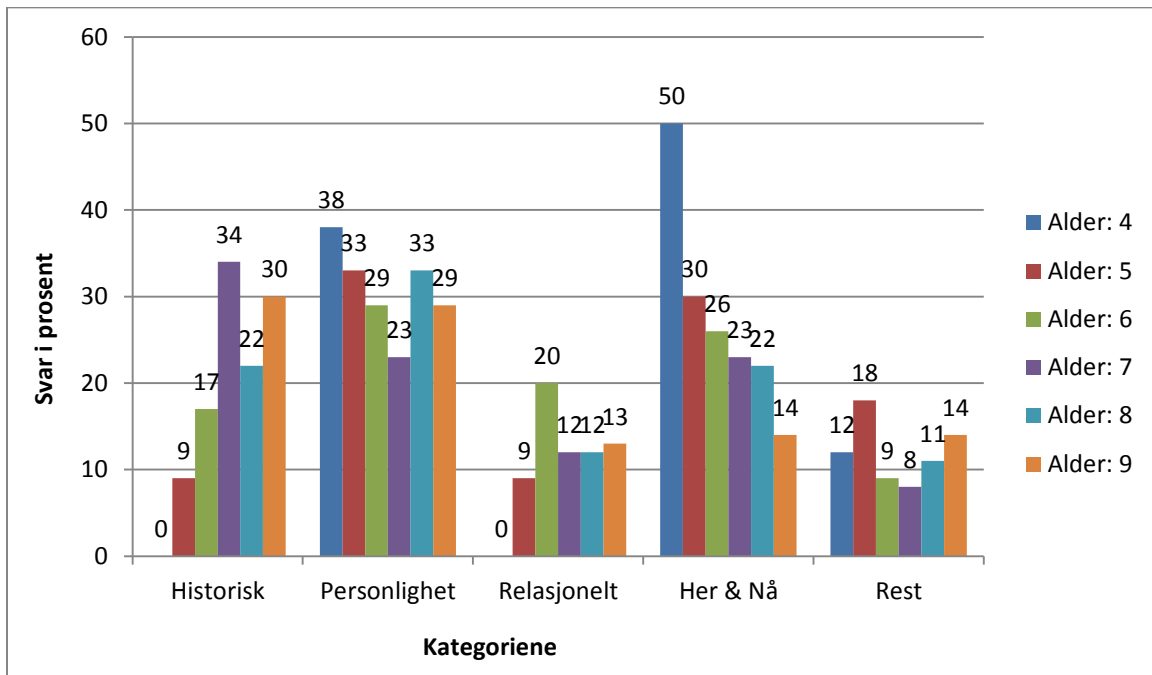
Tabell 2: Signifikanstest med de ulike kategoriene for å finne ut av om det er noen gruppeforskjeller mellom gutter og jenters oppgitte årsaker til bestevennskap (N= 418, 232 jenter og 186 gutter)

Kategori	Kjønn	Prosentvis svarfrekvens	B-verdi	P-verdi
«Historisk»	Gutt	17		
	Jente	30	(.706)	.005 *
«Personlighet»	Gutt	25		
	Jente	31	(.350)	.124
«Relasjonelt»	Gutt	19		
	Jente	10	(-.590)	.048 *
«Her & Nå»	Gutt	26		
	Jente	20	(-.441)	.070
«Rest»	Gutt	13		
	Jente	9	(-.473)	.141

* Signifikant på p<.05-nivå

På signifikanstesten som ble gjort for å finne gruppeforskjeller mellom hva gutter og jenter hadde svart i begrunnelser for bestevennskap, viste det seg at det var signifikant flere jenter enn gutter som hadde oppgitt historiske årsaker. Det var signifikant flere gutter enn jenter som hadde oppgitt relasjonelle grunner. Gutter hadde også flere «Her & Nå»-svar, dette ble nesten signifikant på .07 men da ikke under .05. Figur 3 viser hvordan de ulike aldersgruppene fordelte seg i de fem ulike kategoriene.

Figur 3: Hvordan svarfrekvensen fordelte seg i de ulike kategoriene i forhold til alder: svar i prosent (N= 399)

En kan her se tendenser i forhold til yngre/eldre barn og hvilke svar de har valgt. Blant 4-åringene er den største gruppen «Her & Nå», blant 5-åringene, 6-åringene og 8-åringene er «Personlighet» den største gruppen, og blant 7-åringene og 9-åringene er «Historisk» den største gruppen. «Her & Nå» er en stor gruppe helt til barna blir 9 år, da minsker gruppen betraktelig. Ved 4 og 5 år er det ingen av barna som har oppgitt historiske grunner som årsak til bestevennskap. Disse forskjellene ble undersøkt i en signifikanstest:

Tabell 3: Signifikanstest med de ulike kategoriene for å finne ut av om det er noen gruppeforskjeller mellom barns ulike aldre i oppgitte årsaker til bestevennskap (N=399)

Kategori	Svar i prosent alder:						B-verdi	P-verdi
	4år	5år	6år	7år	8år	9år		
«Historisk»	0	9	17	34	22	30	(.263)	.007 *
«Personlighet»	38	33	29	23	33	29	(.069)	.425
«Relasjonelt»	0	9	20	12	12	13	(-.147)	.184
«Her&Nå»	50	30	26	23	22	14	(-.238)	.009 *
«Rest»	12	18	9	8	11	14	(.014)	.911

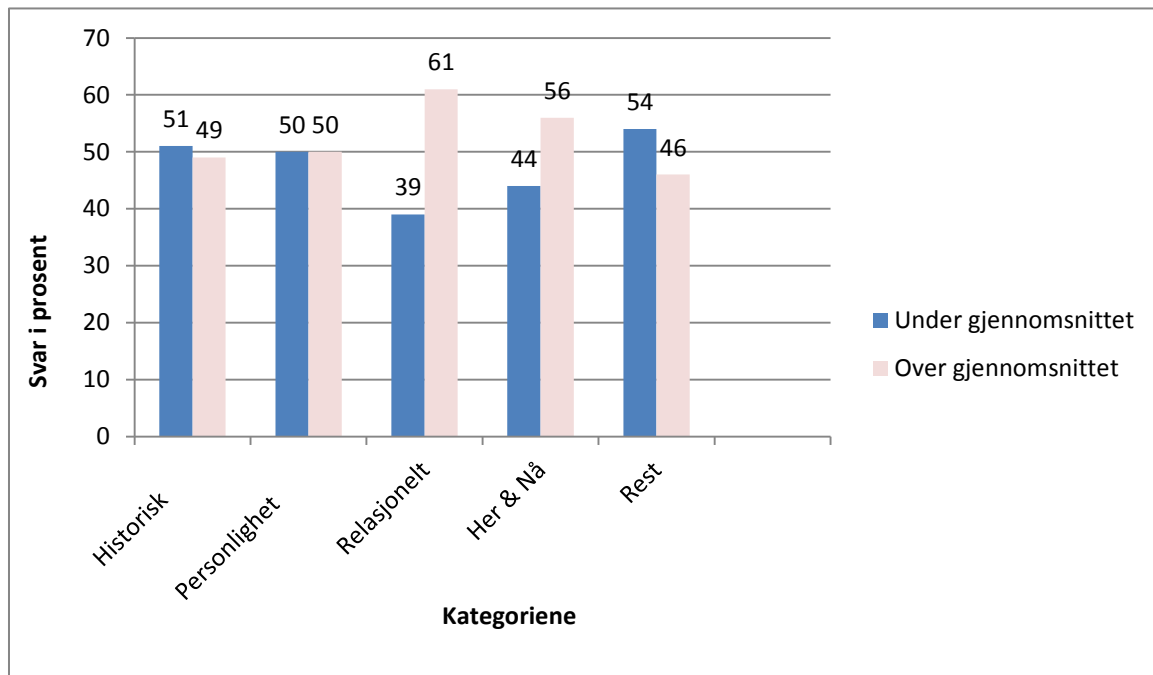
* Signifikant på $p < .05$ -nivå

To variabler viste statistisk signifikante forskjeller mellom aldersgruppene. Flere eldre enn yngre barn oppga historiske grunner til bestevennskap, mens flere yngre enn eldre barn som oppga «Her & Nå» som grunn til bestevennskap.

En signifikanstest ble også gjort for popularitet for å sjekke om det hadde noen innvirkning på svarene barna hadde oppgitt for bestevennskap. Popularitetsvariabelen var blitt dikotomisert: en for de som fikk en skåre som var under gjennomsnittet populære for utvalget, og en for de med skårer som var akkurat gjennomsnittlig eller over gjennomsnittet for utvalget. Det var ingen signifikante funn i forhold til om svarene i de ulike kategoriene kom fra mer eller mindre populære barn. Tabell 3 viser at det er veldig små forskjeller innenfor hver av kategoriene når det gjelder popularitet.

Tabell 3: Populariteten til barna i de ulike vennskapskategoriene. Svar i prosent (N= 398)

5 Diskusjon

5.1 Funn

Målet med denne oppgaven var å lære mer om barns bestevennskap: hvorfor blir de bestevenner med hverandre? Jeg ville også utforske eventuelle gruppeforskjeller i årsaker til vennskap når det gjaldt kjønn, alder og popularitet.

Jeg fant gjennom kategorisering at det var noen faktorer som var særlig viktige for bestevennskap i denne aldersgruppen: historiske årsaker, personlighetsmessige årsaker, relasjonelle årsaker og årsaker som omhandlet det en gjør her og nå. I dette utvalget var det barn i alderen 4 til 9 år som hadde svart. Men hvis en tenker på voksnes vennskap, kan det intuitivt være noen av de samme årsakene til vennskap. Mange voksne har venner de har vokst opp sammen med eller gått på skole med. De fleste voksne velger seg venner etter noe med personligheten de setter pris på: som at de er smarte, hyggelige eller morsomme. Som voksen er det relasjonelle også viktig i et vennskap: at en er glad i hverandre, og har en gjensidig relasjon. «Her & Nå» er også viktig for voksnes vennskap selv om en kanskje ikke leker på samme måten lengre: men de man ser hver dag for eksempel på jobb og gjør oppgaver sammen med, er ofte de man blir venn med. Det er allikevel noe spesielt med de første vennskapene, som blir diskutert nærmere her.

Det viste seg at personlighet var det viktigste for valget av bestevenn, og nesten en tredjedel av alle barna som var spurt svarte noe innenfor denne kategorien. Det var interessant at personlighetsmessige årsaker utgjorde den største gruppen, og at så mange av barna hadde avgitt et svar som gikk på egenskaper de satte pris på hos sin bestevenn. Personlighet-kategorien var en stor kategori på tvers av alder og kjønn. Det viser at allerede tidlig gjenkjenner barn egenskaper de liker hos andre, og søker venner som passer med dette. Mye tidligere forskning har understreket at det å ha lik personlighet er viktig for vennskap, og at «birds of a feather flock together» (Hamm 2000). Hos voksne er det vel etablert at en trives best sammen med venner som vi ser på som like oss selv i personlighet, og at vi setter pris på kvaliteter i andre som vi setter pris på oss selv. Hamm (2000) fant blant annet at ungdommer velger venner som er like i holdninger, etnisitet og akademisk nivå. Det er interessant å se at 38 % av 4-åringene og 33 % av 5-åringene har personlighet som årsak til at de valgte sin bestevenn, og at de altså allerede i så tidlig alder velger ut venner etter dette kriteriet. Barna i denne alderen har ikke like kompleks språkbruk, og mange svarte at de hadde sin bestevenn

fordi «han/hun er snill». Men at et barn ser på en venn som «snill», betyr ikke at alle andre ser på det barnet som snilt. Dette sier da heller noe om en «match» mellom personlighetene til barna. Dette kan støtte oppunder forskning som sier noe om at personlighet er noe vi tidlig utvikler (Brody & Ehrlichman, 1998), og at dette er viktig for hvem barn vil ha til sine venner.

Bare 15 % av barna hadde valgt relasjonelle grunner til bestevennskap. Det kan tenkes at dette har noe å gjøre med at utvalget var fra 4 til 9 år. Hva som er viktig for vennskap, utvikler seg med årene, og det interpersonlige kan være viktigere senere i tenårene (Newcomb & Bagwell, 1995).

5.2 Alder og bestevennskap

Historiske årsaker ble den nest største kategorien med en fjerdedel av svarene. Interessant er det at tidlige interaksjoner og felles opplevelser er så viktig for senere vennskap. Det var 0 % av 4-åringene og 9 % av 5-åringene som hadde oppgitt historiske grunner til bestevennskap, men signifikant flere av de eldre barna. Det er kanskje ikke så rart at små barn ned i 4 års alder ikke tillegger fortiden betydning, og fordi de er så små, kan de ikke bruke minner til å representere vennskap på samme måte som eldre barn kan (Callaghan, 2005). Hos 9-åringene var «Historisk» den største gruppen med 30 % av svarene, og i denne aldersgruppen kan det virke som det er viktig å ha en historie sammen med bestevennen sin.

Bukowski, Hoza og Boivin (1998) sier at vennskap som har vart over tid, også er av høyere kvalitet. Det er ikke sikkert at de som har oppgitt historiske grunner til bestevennskap, er venn med den andre bare fordi de gikk i barnehage sammen. Men akkurat denne personen utviklet barnet noe spesielt med, og vennskapet kan gå over til noe fysisk (samme barnehage) til noe mer psykologisk som Bigelow og LaGaipa (1995) foreslår skjer i tidlig skolealder. Det er derfor logisk å tenke at de eldre barna oppgir historiske årsaker fordi det er noen de er venner med i dag, men at de også er bevisst at det er noen de har hatt en historie sammen med.

Som Gillibrand et. al. (2011) fant jeg også her at det viktigste for de yngre barna var her-og-nå-aspektet, det å leke med vennene sine. «Her & Nå» ble da også den største kategorien for 4-åringene, med 50 % av svarene. En kan tenke seg at det gjenspeiler kognisjonsnivå i de forskjellige alderne. De små barna er fokusert på det som skjer her og nå og i lek, mens eldre barn som har utviklet bedre sosial kognisjon, kan reflektere mer rundt relasjonen og det historiske. Disse funnene støtter da opp under forskningen om at ulike ting

er viktige for barns vennskap ved ulike aldre (Bigelow & La Gaipa, 1995; Selman, 1980; Gillibran, Lam & O`Donnel 2011). For å se om en kan tro på de funnene jeg sitter igjen med i denne oppgaven, er det interessant å se om mine funn stemmer overens med det tidligere forskning har vist. Selman hadde så tidlig som i 1980 en fremstilling om hva som er viktig for vennskap i de ulike alderne. Hans første kategori «Momentary physical playmate» (3-5 år) stemmer overens med mine funn om at de yngre barna hadde signifikant flere «Her & Nå»-svar enn de eldre barna. I denne alderen er det viktig å dele aktiviteter og leke sammen i et bestevennskap. Allikevel beskriver Selman (1980) at barna i denne alderen sjelden beskrev vennene sine med personlige karakteristika. Dette stemmer ikke helt med mine funn, fordi 38 % av 4-åringene og 33 % av 5-åringene oppga «Personlighet» som årsaker til bestevennskap. Dette kan tyde på at å skille inn i helt distinkte alderskategorier som Selman (1980) gjorde, kan være vanskelig. Men jeg hadde små grupper blant de yngre barna, og dette kan ha ført til at forskjellene ikke kom helt godt nok frem i denne alderen.

Selman (1980) skriver at barna blir oppmerksomme på hverandres preferanser i "One-way assistance"-stadiet (6-8 år), og at de er opptatt av at vennene skal gjøre ting de liker. Selman (1980) hevder også at det ikke er noe gjensidighet i relasjonen ennå. Dette kan stemme noe med mine funn, ved at «Relasjonelt» er den største gruppen for 6-åringene der nesten av fjerdedel av svarene havner. «Personlighet» er også en stor gruppe i disse alderne, som viser at de er bevisst hva de liker og venners preferanser. Selmans forskning er ganske gammel, og det kan være mulig at han i den tid undervurderte barns evne til gjensidige vennskskapsrelasjoner i denne alderen.

Parker og Gottman (1989) regner med tre ulike årsaker til barns vennskap: fysisk nærhet, likhet i kjønn og alder og like interesser og holdninger. Dette kan i noen grad overføres til mine funn. Selv om veldig få av barna svarer «nabo» som årsak til bestevennskap, kan en si at fysisk nærhet også handler om å gå på samme skole eller barnehage og se hverandre der. Dette er et godt eksempel på forskjeller i årsaker når forskere formulerer det, og når barn formulerer det selv. Barna svarte «vi leker sammen» uten å reflektere over at de hadde mulighet til å leke med akkurat dette barnet fordi de gikk i samme barnehage. Men det kan i ettertid overføres til at fysisk nærhet og det at man ser hverandre i sin hverdag, er viktig for vennskap hos barn. Når det gjelder like interesser og holdninger (Parker & Gottman, 1989), er det lett å tenke at dette er noe som blir viktig for vennskap først litt senere. Ingen av barna oppga like holdninger som årsak til bestevennskap, men det var flere som oppga like interesser. Svar som «vi liker begge lego» eller «vi er begge gode i fotball» havnet under relasjonelle årsaker og kan være en indikator på at barnet setter pris på

at det har noen meninger som er lik bestevennens.

Bowker et. al. (2006) hevdet at det var viktigere at barn hadde en bestevenn på to ulike tidspunkt, enn at de hadde den samme bestevennen, når det gjaldt psykososial fungering. Dette er interessant å diskutere i forhold til mine funn. På den ene siden så jeg at «Historisk» var den nest største kategorien, og at det kan være viktig for barn å beholde den samme bestevennen over tid som de har en felles historie med. Det at «Personlighet» var den største gruppen kan også være en indikator på at stabilitet er viktig, hvis man forutsetter at personlighet er noe som er stabilt over tid (Larsen & Buss, 2006). På den andre siden er barn i en stadig utviklingsprosess, og forandrer og utvikler seg kontinuerlig. Vi har sett her at årsaker til bestevennskap også er noe som forandrer seg i løpet av barndommen, fra å være mer her-og-nå-orientert i førskolealder til mer personlighet og historiske årsaker i tidlig skolealder. Alle barn utvikler seg i ulikt tempo, og det er naturlig å tenke at ikke alle utvikler seg i samme retning som sin bestevenn fra barndommen. Mange bytter bestevenn mange ganger i løpet av årene som barn, men det er da viktig med studier (Bowker et. Al, 2006) som viser at det ikke nødvendigvis er dårlig å bytte bestevenn, men at det viktigste heller er å ha en gjensidig bestevennrelasjon.

Fordi det var veldig ulikt antall barn i hver aldergruppe, er det ikke sikkert at alle nyansene i forskjellige årsaksforklaringer til bestevennskap ble like godt ivaretatt. En kan allikevel se tendenser til hva som er viktig i de ulike utviklingsstadiene når det gjelder vennskap, som var ventet i forhold til tidligere forskning.

5.3 Kjønn og vennskap

Det viste seg at kjønn var en litt sterkere prediktor for å finne årsaker til bestevennskap enn alder i denne perioden. Dette kan være fordi det ikke var så stort aldersspenn i utvalget, men det kan også ha å gjøre med at det er forskjeller på gutte- og jentevennskap i denne alderen. Litt uventet var det nok at «Relasjonelt» var en større gruppe hos guttene enn jentene. En kunne tenke seg at «Relasjonelt» kunne representere et mer sofistikert type svar fordi det anerkjente noe i relasjonen mellom barnet og bestevennen som gjorde at de var venner. Forskning har her tidligere vist det motsatte, at jenter har mer intimitet i sine relasjoner enn gutter, og at jenter blir fortere sosialt modne enn gutter (Benenson, 2005). Det har også i lang tid vært bred enighet om at jenter tidligere utvikler interpersonlige ferdigheter enn gutter (LaFontana & Cillessen, 2010). Det er her viktig å huske på at disse barna bare er 4 til 9 år og ikke ennå tenåringer. Mange av svarene i «Relasjonelt»-kategorien var svar som «vi er begge

gode i fotball» eller «han syntes jeg er en god keeper». Denne kategorien reflekterer da mange svar som går på at en liker de samme tingene eller er god på de samme aktivitetene. Da kan det støtte opp under påstanden om at gutter er mer opptatt av fysiske ting de begge er gode på og gjør sammen og dermed får en felles identitet rundt (Maccoby, 2002). Det var signifikant flere gutter enn jenter som oppga slike grunner, og det kan tyde på at i denne alderen er like interesser særlig viktig for gutter.

Det kan være vanskelig å si noe om kjønn da kjønnsidentitet er noe som utvikler seg mye fra 4 til 9 år. Martin og Szkrybalo (2002) hevder at kjønnsbevissthet etableres ved 5 år, og at mellom 5 til 7 år har barn en slags rigiditet i forhold til sitt eget kjønn. Denne rigiditeten avtar og blir noe mer fleksibel etter denne perioden (Martin & Szkrybalo, 2002). Her kan vi se at kjønnsidentitet utvikler seg og blir viktig i akkurat denne perioden, noe som kan føre til at en bevisst gjør ulike vennsvalg etter kjønn. Dette kan forklare at det var forskjeller i hvordan gutter og jenter svarte på årsaker til bestevennskap. Man kan tenke seg at ulike kvaliteter er viktige fordi gutter og jenter er biologisk forskjellige, f.eks. er det viktigere for jenter med tryggheten i å ha en historie sammen enn for gutter. Dette kan stemme med Maccobys (2000) forskning om at allerede i barnehagen var jenter mer opptatt å være intime i relasjoner, mens gutter var mer fysiske. Det var noen flere jenter enn gutter i utvalget mitt, og det kan ha påvirket resultatene noe. Personlighet var den største gruppen hos både jenter og gutter. Dette kan tyde på at å oppsøke en som ligner en selv og har en personlighet en liker, er noe grunnleggende ved vennskap som gjelder uansett kjønn eller alder, og som er en sterk indikator. Det er allikevel en del kjønnsforskjeller, for signifikant flere gutter svarte «Relasjonelt» og signifikant flere jenter «Historisk». Nesten dobbelt så mange jenter som gutter oppga historiske årsaker til vennskap. En tredjedel av jentene oppga dette som årsak, men bare 17 % av guttene, og det var her en signifikant forskjell mellom kjønnene. Eldre jenter ga da mange svar i den historiske kategorien. Dette kan være tegn på at jenter holder bedre på vennskap enn gutter, og at de oftere har bestevenner de har kjent en lang tid. Disse funnene kan støtte opp under at det kan være noen underliggende forskjeller mellom kjønnene i hva de ser etter i et bestevennskap.

5.4 Popularitet og vennskap

Sammenhengen mellom popularitet og begrunnelse for bestevennskap ga ikke noen signifikante funn. En mulig grunn til dette kan være at «buss-testen» som målte popularitet, måler mer sosial status eller barns vennskap. De som barn vil ha med seg på en tur, er de som

de gjerne vil bli sett sammen med, og dette behøver ikke nødvendigvis henge sammen med hvem de har som bestevenn. Mange barn har bestevenner uansett om de har høy sosial status eller ikke, så disse to fenomenene kan være vanskelig å sammenligne. Dette er positivt, for det viser seg at bestevennskap er mer forbundet med bedre tilpasning (Bowker et. al, 2006), enn høy sosial status, som kan være forbundet med aggressivitet (Gillibrand et. al, 2011). Interessant er det allikevel at den største forskjellen i popularitetsskåre er at de som har gitt relasjonelle svar, er mer populære (ikke signifikant forskjell). Her kan vi kanskje se at de barna som er sosialt modne og har utviklet god sosial kognisjon til å gi relasjonelle svar som for eksempel «vi liker det samme», er bedre likt enn andre barn.

Det er også viktig at det er to grupper populære barn som er svært forskjellige, en gruppe med gode sosiale evner, og en mer aggressiv gruppe (Cillessen & Rose, 2005). Etersom popularitet er et såpass komplekst begrep, kan det være vanskelig å finne noen sammenhenger mellom begrunnelser for bestevennskap og popularitet. Popularitet er en kvantitet som vil fordele seg ganske likt i store grupper barn. Årsaker til vennskap er en kvalitet som vil fordele seg mer ulikt. Det er derfor vanskelig å skulle sammenligne to så ulike mål, på individuelt vennskapsnivå og kvantitet av popularitet innen en gruppe. Parker og Asher (1993) fant at det var mange barn med lav sosial status som hadde en bestevenn. En grunn til manglende sammenheng her kan da være at det å ha en bestevenn ikke nødvendigvis henger sammen med hvor populært barnet er ellers. Men studien viste også at mange av de upopulære barna ikke hadde noen bestevenn, og dette kan få store konsekvenser. En studie viste at blant 10-åringene ble de barna som ble klassifisert som upopulære av klassekamerater værende det de neste fem årene (Dunn, 2005). Det er her usikkert i hvilken grad popularitet og bestevennskap henger sammen, og dette var vanskelig å måle i denne studien på grunn av målene det brukes på disse fenomenene. Her kan det da virke som at popularitetsmål hos barn predikerer andre ting enn årsaker til bestevennskap.

5.5 Metode

I denne oppgaven ble det brukt en «mixed-method»-design, en blanding av kvalitativ og kvantitativ metode, som både kan ha fordeler og ulemper (Braun & Clarke, 2006). Kvantitative analyser gjorde det mulig å holde oversikt over mange respondenter, finne sammenhenger og lage beskrivende statistikk, som gjør det lettere å kunne generalisere funnene til andre barn. Ulempen var at mange nyanser forsvant. Når jeg måtte redusere fra 7 til 5 kategorier, ble det mindre nyanser i kategoriene, og hvis jeg bare hadde analysert

materialet kvalitativt, kunne jeg nok funnet enda flere ulike årsaker for vennskap hos barn i denne alderen. Jeg valgte å redusere til fem kategorier fordi jeg tematisk ikke syntes det var store nok forskjeller til å beholde de syv originale kategoriene. Det er allikevel mulig å se at fem kategorier med årsaker til vennskap er noe snevert i forhold til mangfoldet i barnas svar. Hvis jeg hadde valgt å gjøre oppgaven bare kvalitativ, kunne jeg sett på hele svaret barnet hadde gitt og gått mer i dybden på tolkningene. Å se på svarene på et individnivå hadde også vært interessant, men det hadde ikke blitt mulig å se på gruppeforskjeller mellom barna på samme måte. Det at jeg valgte å ta bare den første delen av svaret med, kan sees på som en svakhet i metodebruken, fordi jeg ikke da fikk med hele mangfoldet i barnas svar. Det ble da en prioritering å heller gjøre kvantitative analyser, hvis jeg ikke hadde gjort dette kunne jeg gått mer inn på hele innholdet i de enkelte svarene, og kanskje kommet mer inn på hva det enkelte barn ville formidle. Jeg syntes det var spennende å prøve en mixed-method for å kunne bruke både kvalitative og kvantitative analyser, så jeg valgte da dette. Som jeg har vist medførte dette både pluss- og minussider. Mixed-method design er på vei inn som en mer brukt metode (Johnson & Onwuegbuzie, 2004). Dette er fordi det kan gi en grundigere utforskning av materialet å kunne se på det fra to helt forskjellige typer vinkler. Tidligere har kvalitativ forskning blitt kritisert for å være usystematisk og at «anything goes» (Braun & Clarke, 2006). Kvalitativ metode kan være veldig komplisert, for eksempel brukte Parker og Gottman (1989) fem år på å utvikle sin kodebok for observasjon av barns vennskap. Men denne kritikken har i nyere tid blitt møtt med å vise til at kvalitativ forskning også kan være systematisk ved å beskrive de forskjellige stegene som brukes. For eksempel Braun og Clarke (2006) beskriver at gjennom å gjøre seg kjent med data, søke etter tema, evaluere disse temaene og så definere tema, kan man gjøre en grundig kvalitativ analyse (Braun & Clarke, 2006). Dette var noe jeg kunne benytte meg av i min analyse. En av de mest spennende erfaringene jeg gjorde med kvalitative analyse, var at jeg fikk mulighet til å se at det åpenbarte seg ulike tema som de forskjellige svarene kunne passe inn under. Denne metoden blir i dag mye brukt for eksempel i helseforskning, for eksempel ved å intervju pasienter om hvordan de opplevde helsehjelpen de fikk, og etterpå gjøre en tematisk analyse av hva som var viktig for pasientene (Johnson & Onwuegbuzie, 2004). Appendix 1 illustrerer heterogeniteten som var i svarene, og hvordan de ble plassert under de fem kategoriene.

Når det gjelder den kvantitative metoden kan en si at en svakhet ved disse analysene var at det var kategoriske og ikke numeriske variabler. Dette gjør det vanskeligere å finne gruppeforskjeller fordi det bare er to nivåer. Jeg kunne allikevel bruke alternative statistiske metoder som chi-square og logistisk regresjon for å kunne utforske gruppeforskjellene i

utvalget. Når det gjelder popularitet, forsvant mange nyanser når jeg reduserte z-skåren til en «over/under gjennomsnittet» skåre. Det er vanskelig å sammenligne en numerisk med en kategorisk variabel, noe som kan ha påvirket utfallet av denne analysen.

Det kan også være mange andre variabler enn kjønn, alder og popularitet som er med på å påvirke årsakene til bestevennskap, og som ikke kom med i denne studien. Faktorer som etnisitet, intelligens eller psykologisk modenhet har ikke blitt tatt høyde for i dette utvalget. Det er også andre faktorer som kan være viktige for årsaker til vennskap som hvor en bor, hva slags hobbyer og fritidsaktiviteter barna går på som en kan tenke seg kunne ha påvirket svaret. Det er aldri mulig å utforske alle tenkelige variabler i en slik studie, noe som kan påvirke hvor nøyaktige sammenhengene er.

«Rest»-kategorien ble en ganske stor kategori i denne studien. Blant annet havnet 14 % av de eldste barna, 9-åringene, i «Rest» kategorien. Dette er synd fordi det blir vanskelig å finne nyansene i disse svarene da de havner i en samlet «Rest» kategori. En grunn til dette kan ha vært at metoden ikke var god nok for 9-åringene, og at det med de litt eldre barna hadde passet bedre med et spørreskjema de kunne fylle ut selv. En feilkilde kan ha vært at intervjuer ikke fikk skrevet ned riktig svar som barnet ga, og at svaret da ble vanskelig å tolke til noe meningsfylt. 9-åringene kan også ha gitt mer komplekse svar enn de yngre barna, og det ble derfor vanskeligere å plassere disse i de fire overordnede kategoriene. Eksempel på slike svar fra 9-åringer som havnet i «Rest»-kategorien var «de driver sammen», «de er de beste vennene mine» og «det bare er sånn». Denne type «vet ikke»-svar kan en på den andre siden også se på som mer sofistikerte. Barn i denne alderen har mer kapasitet til å kunne virkelig reflektere rundt hvorfor en er bestevenn med den man er, og hvis man ikke har tenkt på det før, kan et «bare er sånn» fortelle noe om at en bestevenn er bestevenn selv om en ikke har tenkt på så mange grunner til hvorfor det er sånn. Her kunne det også være et problem at jeg hadde begrenset materialet til bare det første barnet sa, og nok kunne fått mer ut av det hvis jeg hadde sett på hele svarene barna hadde gitt.

5.5.1 Validitet

Kan disse funnene generaliseres til alle barn i alderen 4 til 9 år? Utvalget som ble brukt i denne studien kan ikke sies å være helt randomisert, da det var de barna som fikk tillatelse av sine foreldre som var med i prosjektet, og ikke alle svarte ja. Det er også overrepresentasjon av foreldre med høy utdannelse som sa ja til dette studiet. Det kan sees på som en feilkilde at det kan være forskjeller mellom de som fikk tillatelse og ikke til å være med. Allikevel var det

så mange som 420 respondenter fordelt på 32 barnehager og 13 skoler, så det var et stort utvalg barn. De to kommunene som var med, Gran og Lunner, kan sees som ganske representative for den norske befolkningen, selv om det etniske mangfoldet er mer utpreget i de større byene. Det at det var et svar på et åpent spørsmål, og at svarene var såpass mangfoldige, kan gjøre det vanskeligere å generalisere. Årsaker til bestevennskap er noe som er unikt og personlig for hvert enkelt barn, så det kan være problematisk å redusere dette til enkle kategorier. Allikevel har jeg funnet noen mer generelle faktorer som kan klare å fange opp dette mangfoldet i noen enkle kategorier, og som kan være mer universelle aspekter ved vennskap. På den måten kan også åpne spørsmål være mer fordelaktig enn lukkede fordi det får frem informantens egne kategorier, og ikke begrenser seg til et sett ferdiglagde kategorier. Med et åpent spørsmål kan en si at barns årsaker til vennskap er blitt ganske nøyaktig representert, og det gir en bra validitet for denne gruppen. Men det at jeg har kategorisert svarene i ettertid, medfører en feilkilde ved at det er en tolkningsprosess, og noe av dette mangfoldet forsvinner. Hvis jeg bare hadde sett på svarene kvalitativt, hadde det vært vanskelig å kunne generalisere, men fordi det er relativt store grupper i de fem ulike kategoriene kan vi si at det kan gi et bilde av hva barn i alderen 4 til 9 års årsaker til bestevennskap er i Norge i dag.

5.5.2 Reliabilitet

Det finnes ikke noe mål på test-retest reliabilitet her, om barna hadde svart det samme hvis en hadde spurt dem en måned senere. Men med en grundig kodebok for operasjonaliseringen av kategoriene er det mulig for andre å gjøre dette igjen, for å se om funnene er repliserbare. Det at jeg tok utgangspunkt i en artikkel (Thorpe et. al. 2010), som allerede hadde utviklet vennskapskategorier, og at jeg hadde en annen bedømmer, gjorde at kategoriene er bedre sikret for personlige feilkilder, og at de mer sannsynlig kan brukes på en annen gruppe barns svar på dette spørsmålet. En kan diskutere om det var et godt metodevalg å ta utgangspunkt i en annen artikkels kategorisering. Dette kan ha påvirket hvordan jeg så på barnas svar, og jeg kunne kanskje endt opp med noen helt andre kategorier hvis jeg hadde begynt helt blankt. Dette er et viktig metodespørsmål, og det hadde vært interessant å kunne sammenligne med en annen som kunne ha sett på materialet og laget kategoriene uten å få hjelp av tidligere forskning. Fordi det bare var jeg som jobbet med denne oppgaven, lot dette seg ikke gjøre, og kategoriene ble da i noen grad farget av Thorpe et. al. (2011) sine kategorier. Det er vanskelig å vurdere hvordan kategoriene kunne ha blitt hvis jeg ikke hadde

sett først på disse kategoriene. Men fordi det var en artikkel gjort av anerkjente forskere (Thorpe et. al. 2010), og jeg hadde et kritisk blikk og endret mange av kategoriene, kan det være at det var nyttig å ha erfaringene fra denne artikkelen i tillegg til mine egne erfaringer. Jeg tror derfor at disse kategoriene kan brukes om igjen av andre som har lignende utvalg av barns svar om vennskap.

5.6 Implikasjoner

Innledningsvis ble det beskrevet hvorfor vennskap var viktig å forske på. Det ble vist at tidlige vennskap og kvaliteten på disse kan ha en innvirkning på sosial kompetanse og tilfredshet hos mennesker gjennom hele livet. Vi kan derfor trekke noen implikasjoner om hvorfor det er viktig å se på små barns vennskapskvaliteter og legge til rette for dette. Dette kan gjøres på mange måter: foreldre har en direkte innvirkning på å forme barns relasjoner til jevnaldrende gjennom å for eksempel velge barnehage eller arrangere lekemøter (Eivers, Brendgen, Vitaro & Borge 2011). Barnehageansatte har også en rolle i dette ved å tilrettelegge og hjelpe barn leke og skape vennskap i barnehagesituasjonen, og å intervensjonere hvis barn påvirker hverandre negativt i stedet for positivt (Eivers et. al., 2011).

Flere av resultatene i denne oppgaven kan være interessante for videre forskning på vennskap hos barn. I flere år har det vært en pågående debatt i media om det er best med små eller store barnehager (Hofoss 2007; Tollefsen, 2007). Det er selvfølgelig mange aspekter i denne debatten om hva som er best for barna, for eksempel de pedagogiske forandringene fra små til store barnehager (Tollefsen, 2007). Men når det gjelder barns vennskap, kan man si at det at flest barn svarte personlighetsmessige årsaker til sine bestevennskap, støtter oppunder større barnehager. Jo flere barn som går i barnehagen, jo større er sannsynligheten for at barna vil finne noen som «matcher» deres egen personlighet som de kan danne et vennskap med.

En annen implikasjon vi kan trekke fra denne oppgaven, har å gjøre med at det var signifikant flere eldre barn som oppga «Historiske» årsaker til vennskap. Historiske årsaker var også den nest største kategorien med 24 % av svarene. Blant de eldre barna i gruppen var det da mange som sa de hadde sin bestevenn fordi de hadde gått i barnehage sammen eller møttes rett etter de var født. Dette viser at allerede i tidlig skolealder er det viktig for barn med kontinuitet og stabilitet. De setter pris på venner de har kjent lenge og har en historie sammen med. En kan da tenke seg at det er viktig å legge til rette for at barn får gå på skole sammen dem de gikk i barnehage sammen med, og at de ikke flytter mye i tidlig barndom. Overgangen fra barnehage til skole kan være vanskelig for mange barn, og her har det vist seg

at denne overgangen og tilpasning til skole går bedre hvis barn får gjøre det med en venn det kjenner fra før (Dunn, 2005).

Hva med de barna som ikke hadde noen bestevenn? I denne oppgaven så jeg bare på de barna som hadde svart de hadde en bestevenn. I hele utvalget var det 5.6 % som hadde svart «nei» på spørsmålet om de hadde en bestevenn, og det var også mange som ikke hadde svart i det hele tatt. Det er altså en del barn som ikke har denne ene de ser på som en spesiell venn, og ikke har funnet noen de deler personlighetstrekk med, har en historie sammen med, har positive relasjonelle erfaringer med, leker sammen med her og nå eller andre grunner til at de ikke har funnet en bestevenn. Innledningsvis ble det vist til forskning om at tidlig vennskap er viktig for senere psykososial fungering (Bagwell et. al., 2005; Hartup & Stevens, 1997; Glick & Rose, 2011; Salvas et. al., 2001). Det at det er flere av barna som da svarer at de ikke har noen bestevenn, kan være noe som er vanskelig for disse barna det gjelder, og som kan få store konsekvenser senere i livet. Det er derfor viktig at foreldre og ansatte i barnehager og skoler er bevisste hvor viktig det er å legge til rette for gode vennskap gjennom for eksempel å hjelpe barna finne noen de er like og leker godt sammen med.

5.7 Oppsummering

Hva kan vi konkludere med angående barns vennskap? Gjennom å utforske barnas egne svar på hvorfor de er bestevenner, har jeg kommet nær barnas egne oppfatninger om årsaker til vennskap. Gjennom kategorisering av svarene og signifikanstesting og så diskusjon av dette har jeg prøvd å fremstille disse resultatene på best mulig måte. Gjennom utvalget jeg har brukt, kan en si noe generelt om barns vennskap i denne perioden fra 4 til 9 år. «Personlighet» var den største gruppen. Både jenter og gutter, og 3 av de 6 alderskategoriene hadde «Personlighet» som største gruppe. Dette kan tyde på at å oppsøke en som ligner en selv og har en personlighet en liker, er noe grunnleggende ved vennskap som kan gjelde uansett kjønn eller alder, og som er en sterk indikator på hva vennskap handler om. Det viste seg at for de eldre barna var historiske grunner viktige, mens for de yngre barna var her-og-nå-grunner viktige. Disse funnene er logiske med tanke på at for små barn er det viktig hvem man leker med her og nå, mens for eldre barn er blir andre grunner som å ha en historie sammen viktig.

I denne oppgaven har jeg sett på hvorfor barns vennskap er viktig, hva det består av, og hvorfor barn blir venner med hverandre. Det trengs fortsatt mye forskning på små barns vennskap. Forskning om barns vennskap i tidlig alder er noe som det burde fokuseres mer på, fordi vennskap i denne alderen danner grunnlag for å lære om relasjoner og sosial kompetanse

som blir viktig for senere relasjoner i livet. Det burde forskes mer på de tidligste vennskapene, da det har vist seg at dette er en viktig periode for å utvikle sosial kompetanse. Det burde også forskes mer på betydningen av personlighet for små barns bestevennskap, da dette er noe som har blitt sett lite på tidligere. Også viktig er det at forskningen på dette feltet fremover fokuserer på hvorfor noen barn ikke har en bestevenn, og hva som kan gjøres med dette.

Litteraturliste

- Bagwell, C., Newcomb, A. & Bukowski W. (1998) Preadolescent friendship and peer rejection as predictors of adult adjustment. *Child Development*, 69 (1), 140-153. doi: 10.1111/j.1467-8624.1998.tb06139.x
- Bagwell, C., Bender, S., Andreassi, C., Kinoshita, T., Montarello, S. & Muller, J. (2005) Friendship quality and perceived relationship changes predict psychosocial adjustment in early adulthood. *Journal of Social and Personal Relationships*, 22 (2), 235-254. doi: 10.1177/0265407505050945
- Benenson, J. (2005) Sex differences. I Hopkins, B. (Red.) *The cambridge encyclopedia of child development* New York, NY: Cambridge University Press
- Berndt, T. (2004) Children`s friendships: shifts over a half-century in perspectives on their development and their effects. *Merrill-Palmer Quarterly*, 50 (3), 206-223. doi: 10.1353/mpq.2004.0014
- Bigelow, B. & La Gaipa, J. (1995) The development of friendship values and choice i Foot, H., Chapman, A. & Smith, J. (Red.) *Friendship and Social Relations in Children* (s.15-41) USA: Transaction
- Boivin, M., Vitaro, F. & Poulin F. (2005) Peer relationships and the development of aggressive behavior in early childhood i Tremblay, R. (Red.) *Developmental origins of aggression*. (376-398). New York, NY: Guilford Press
- Boyatzis, R. (1998) *Transforming qualitative information: thematic analysis and code development* USA: SAGE Publications
- Bowker, J., Rubin, K., Burgess, K., Booth-LaForce, C. & Rose-Krasnor, L. (2006) Behavioural characteristics associated with stable and fluid best friendship patterns in middle childhood. *Merrill-Palmer Quarterly*, 52 (4), 671-693. doi: 10.1353/mpq.2006.0000
- Braun, V. & Clarke, V. (2006) Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3 (2), 77-101. <http://dx.doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Brody, N. & Ehrlichman, H. (1998) *Personality psychology*. London, UK: Prentice-Hall .
- Bukowski, W., Hoza, B. & Boivin, M. (1994) Measuring friendship quality during pre- and early adolescence: the development and psychometric properties of the friendship qualities scale. *Journal of Social and Personal Relationships*, 11 (3), 471-484. doi: 10.1177/0265407594113011
- Callaghan, T. (2005) Cognitive development beyond infancy. I Hopkins, B. (Red.) *The cambridge encyclopedia of child development* New York, NY: Cambridge University Press

- Cillessen, A. & Rose, A. (2005) Understanding popularity in the peer system. *Current Directions in Psychological Science*, 14 (2), 102-105.
doi: 10.1111/j.0963-7214.2005.00343.x
- Dunn, J. (2005) Siblings and peers. I Hopkins, B. (Red.)
The cambridge encyclopedia of child development New York, NY:
Cambridge University Press
- Elliott, R., Fischer, C. & Rennie, D. (1999) Evolving guidelines for publication of qualitative research studies in psychology and related fields *British Journal of Clinical Psychology*, 38 (3), 215-229. doi: 10.1348/014466599162782
- Eivers, A., Brendgen, M., Vitaro, F. & Borge, A. (2011) Concurrent and longitudinal links between children`s and their friend`s antisocial and prosocial behavior in preschool. *Early Childhood Research Quarterly* doi:10.1016/j.ecresq.2011.05.001
- Fereday, J. & Muir-Cochrane E. (2006) Demonstrating rigor using thematic analysis: a hybrid approach of inductive and deductive coding and theme development. *International Journal of Qualitative Methods*, 5 (1), 80-92
- Furman, W., Buhrmester, D. (1985) Children`s perceptions of the personal relationships in their social networks. *Developmental Psychology*, 21 (6), 1016-1024.
doi: 10.1037/0012-1649.21.6.1016
- Gillibrand, R., Lam, V. & O`Donnel, V. (2011) *Developmental Psychology*
London, UK: Pearson Education.
- Glick, G. & Rose, A. (2011) Prospective associations between friendship adjustment and social strategies: friendship as a context for building social skills. *Developmental Psychology*, 47(4), 1117-1132. doi: 10.1037/a0023277
- Hamm, J. (2000) Do birds of a feather flock together? The variable bases for african american, asian american, and european american adolescents: selection of similar friends. *Developmental Psychology*, 36 (2), 209-219.
doi: 10.1037/0012-1649.36.2.209
- Hartup W. & Stevens, S. (1997) Friendship and adaptation in the life course. *Psychological Bulletin*, 121(3), 355-370. doi: 10.1037/0033-2909.121.3.355
- Hartup, W. & Stevens, S. (1999) Friendships and adaption across the life span. *Current Directions in Psychological Science*, 8 (3), 76-79. doi: 10.1111/1467-8721.00018
- Hofoss, E. (2007, 26. Oktober) Fjerner de små barnehagene. Kronikk. *Aftenposten*. Hentet fra <http://www.aftenposten.no>
- Howes, C. (1988) Peer interactions of young children. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 53 (1), 1-92
- Johnson, R. & Onwuegbuzie, A. (2004) Mixed methods research: a research paradigm whos time has come. *Educational Researcher*, 33 (7), 14-26.
doi: 10.3102/0013189X033007014

- Kornør, H. (2011) *Måleegenskaper ved tester og kartleggingsverktøy for psykososiale tjenester*. Hentet fra www.helsebiblioteket.no
- LaFontana, K. & Cillessen, A. (2010) Developmental changes in the priority of perceived status in childhood and adolescence. *Social Development, 19* (1), 130-147 doi: 10.1111/j.1467-9507.2008.00522.x
- Larsen, R. & Buss, D. (2006) *Personality psychology: Domains of knowledge*. New York, NY: McGraw-Hill
- Larson, R. & Richards, M. (1991) Daily companionship in late childhood and early adolescence: Changing developmental contexts. *Child Development, 62* (2), 284-300. <http://www.jstor.org/stable/1131003>
- Maccoby, E. (2002) Gender and group process: a developmental perspective. *Current directions in Psychological Science, 11* (2), 54-58.
- Marks, D., & Yardley, L. (2004) *Research methods for clinical and health psychology* London, UK: SAGE
- Martin, C. & Szkrybalo, D. (2002) Cognitive theories of early gender development. *Psychological Bulletin, 128* (6), 903-933. doi: 10.1037/0033-2909.128.6.903
- Newcomb, A. & Bagwell, C. (1995) Children`s friendship relations: a meta-analytic review. *Psychological Bulletin, 11* (2), 306-34. doi: 10.1037/0033-2909.117.2.306
- Newman, B. & Newman, P. (2008) *Development through life: A psychosocial approach*. Belmont, CA: Wadsworth Cengage Learning
- Pallant, J. (2007) *SPSS survival manual* London, UK: McGraw-Hill
- Parker, J. & Asher, S. (1993) Friendship and friendship quality in middle childhood: links with peer group acceptance and feelings of loneliness and social dissatisfaction. *Developmental Psychology, 29* (4), 611-621. doi: 10.1037/0012-1649.29.4.611
- Parker, J. & Gottman, J. (1989) Social and emotional development in a relational context. I Berndt, T. & Ladd, G. (Red.) *Peer relationships in child development* Oxford, England: John Wiley & Sons
- Perren, S. & Alsaker, F. (2006) Social behavior and peer relationships of victims, bully-victims, and bullies in kindergarten. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 47* (1), 45-57. doi: 10.1111/j.1469-7610.2005.01445.x
- Salvas, M., Vitaro, F., Brendgen, M., Lacourse, E., Boivin, M. & Tremblay, R. (2011) Interplay between friend`s aggression and friendship quality in the development of child aggression during the early school years. *Social Development*. doi: 10.1111/j.1467-9507.2010.00592.x
- Selman, R. (1980) *The growth of interpersonal understanding: Developmental and clinical analyses* New York, NY: Academic Press

Thorpe, K., Staton, S., Morgan, R., Danby, S. & Taylor, C. (2010) Testing the vision: preschool settings as places for meeting, bonding and bridging. *Children & Society*. doi: 10.1111/j.1099-0860.2010.00336.x

Tollefsrud, M. (2007, 24. mai) Små barn- store barnehager Kronikk. *Aftenposten*. Hentet fra <http://www.aftenposten.no>

Appendix 1: Barnas svar i de ulike kategoriene

HISTORISK	HISTORISK	HISTORISK
. KJENT HVERANDRE SIDEN BARNEHAGEN	GIKK SAMMEN I BARNEHAGEN	LEKTE MYE SAMMEN I BARNEHAGEN
BARNEHAGEN SAMMEN	GODE VENNER SIDEN BARNEHAGEN	MAMMA PASSET PÅ HAN DA HAN VAR
BEGYNT I BARNEHAGEN PÅ HØSTEN	HAN ER NABOEN	MAMMAEN HENNES VAR DAGMAMMA
BESTEVENNER I BARNEHAGEN	HAN ER NABOEN MIN	MØTTE HAN FØRSTE GANG PÅ SKOLEN
BLE KJENT I 1 KLASSE	HAN HAR KJENT HAN LENGE	MØTTES FØR SKOLE
BLE KJENT NÅR VI VAR BABYER	HAN VAR NABOEN MIN	MØTTES I BARNEHAGEN
BLE VENNER I BARNEHAGEN	HAR ALLTID LEKT MED HAN	MØTTES OG BLE KOMPISER
BLE VENNER I BARNEHAGEN.	HAR KJENT DE FRA JEG VAR LITEN	MØTTES RETT ETTER FØDSEL PÅ SYKEH
BLE VENNER PÅ SKOLEN	HAR LEKT SAMMEN HELT SIDEN VI VAR SMÅ	MØTTES SOM BABYER
BOR I KJELLEREN MIN	HAR VÆRRT VENNER SIDEN VI VAR I MAGENE TIL	MØTTES. SPURTE OM DE SKULLE VÆRE
BOR NÆRME. LEKER MYE SAMMEN	HUN ER BESTEVENN FORDI VI HAR KJENT HVERAN	NABOER
DA JEG GIKK PÅ SFO SPURTE HUN ALLTID PÅ MORGENEN OM JEG SK	HUN ER NABOEN MIN	NABOER
DE JEG HAR LEKT MED MEST	HUN ER SØSTEREN MIN	SAMME GRUPPE I BARNEHAGEN
EN ANNEN VAR BESTEVENN FØR, MEN SÅ VAR HAN SLEM, SÅ NÅ ER V	HUN HAR VÆRT VENNEN MIN SÅ LENGE	SØSKENBARNET MITT
FORDI DA JEG VAR I BARNEHAGEN HADDE HAN BEGYNT DER	KJENT DEM I MANGE ÅR	TRAFF HAN DA JEG BEGYNTE I FØRSTE I
FORDI HAN HAR VÆRT BESTEVENN HELT SIDEN VI STARTA I BARNEH	KJENT DEM LENGST	TREMENNINGER
FORDI HUN VAR DEN FØRSTE VENNEN JEG FIKK	KJENT HELE LIVET	VÆRT BESTEVENNER SIDEN VI BLE FØD
FORDI JEG HAR KJENT HENNE SIDEN JEG BLE FØDT	KJENT HENNE LENGE, MAMMAENE VÅRE ER VENN	VÆRT DET SIDEN MØDRENE VAR VENN
FORDI JEG MØTTE HENNE I BARNEHAGEN	KJENT HENNE SIDEN BARNEHAGEN	VÆRT KJÆRESTER I BARNEHAGEN
FORDI MAMMAEN TIL HENNE JOBBET I BARNEHAGEN HVOR JEG GIK	KJENT HVERANDRE LENGE	VÆRT SAMMEN SIDEN SMÅ
FORDI MAMMAENE VÅRES MØTTES PÅ SYKEHUSET	KJENT HVERANDRE LENGST	VÆRT VENNER HELE LIVET
FORDI VI BLE KJENT HELT SIDEN VI VAR FØDT	KJENT HVERANDRE SIDEN VI VAR SMÅ	VÆRT VENNER I 5 ÅR
FORDI VI HAR LEKT SÅ FINT FRA BARNEHAGEN	KJENT I ALLE ÅR, SKIKKELIG SNILLE	VÆRT VENNER SIDEN BARNEHAGEN
FORDI VI MØTTES ALLER FØRST I BARNEHAGEN	KJENT MED DEM FØRST	VÆRT VENNER SIDEN BARNEHAGEN
FORDI VI MØTTES DA VI VAR SMÅ	KJENT SIDEN BARNEHAGEN	VENNER SIDEN BARNEHAGEN
FØDT PÅ SAMME DAG. MØDRENE MØTTES PÅ SYKEHUSET	KJENT SIDEN JEG BLE FØDT	VI BEGYNTE Å LEKE FØRSTE BESØKSDA

HISTORISK	PERSONLIGHET	PERSONLIGHET
VI ER NABOER	SNILL OG GREI	SNILL
VI HAR VÆRT SAMMEN I BARNEHAGEN	SNILL OG MORSOM	SNILL
VOKST OPP SAMMEN	SNILL OG VI LEKER MASSE	SNILL
VI MØTTES I BARNEHAGEN	SNILL	SNILL
VI SLÅSS, MEN SÅ BLE VI VENNER	SNILL	SNILL
FORDI VI HAR BLITT DET	SNILL	SNILL
VI BLE KJENT I BARNEHAGEN	SNILL, MORSOM	HUN ER SNILL
VI BLE VENNER FORDI JEG BLE MED HENNE HJEM 2 GANGER	SNILL, MORSOM	HUN ER SNILL
VI BLE VENNER I BEGYNNELSEN AV 2 KLASSE	SNILL	HUN ER SNILL
VI BLE VENNER TIDLIG OG LEKRE SAMMEN	SNILL	HUN ER SNILL
VI BOR NÆRE OG LEKER MYE SAMMEN	SNILL	HUN ER SNILL
VI BOR SAMMEN	SNILL	HUN ER SNILL
KJENTE DEM FRA FØR	SNILL	GREI
KJENTE NÅR VI VAR INN I MAGEN. MØDRENE KJENTE HVERAN	SNILL	GREI
LEKT MED HUN SIDEN BARNEHAGEN	SNILLE	GREI OG SNILL
LEKT SAMMEN I BARNEHAGEN	SNILLE, MORSOMME	GREI OG SNILL
LEKTE FØR OG NÅ	SNILLE	GREIE
LEKT SAMMEN SIDEN VI BLE FØDT	SNILLE	GREIE OG SNILL
FØRST SÅ HJALP HUN MEG I BARNEHAGEN	DE KLYPER IKKE	
FØRSTE JEG BLE KJENT MED I 1 KLASSE	HAN LÅNER BORT STAR WARS FIGURER	
GÅTT I BARNEHAGEN MED HENNE	DE ANDRE BLIR FORTERE SURE	
GÅTT I SAMME BARNEHAGE	LIKER Å SPILLE FOTBALL	
GIKK I BARNEHAGE MED DEM		
GIKK I SAMME BARNEHAGE		

PERSONLIGHET	PERSONLIGHET	PERSONLIGHET
ER TULLETE	GREIE, SNILL	HUN ER SNILL
ER SNILL	HAN ER ALLTID MED Å LEKE	HUN ER SNILL
DE BLIR MED PÅ MASSE	HAN ER GREI	HUN ER SNILL
DE ER GREIE	HAN ER GREI	HUN ER SNILL
DE ER GREIE.	HAN ER GREI	HUN ER SNILL OG GREI
DE ER MORSOMME	HAN ER GREI OG JA...	HUN ER SNILL OG GREI
DE ER MORSOMME	HAN ER GREI	HUN ER SNILL OG GREI Å LEKE MED
DE ER SNILLE	HAN ER HYGGELIG Å LEKE MED	HUN ER SNILL OG GREI
DE ER SNILLE	HAN ER MORSOM	HUN ER SNILL OG GREI
DE ER SNILLE	HAN ER MORSOM	HUN ER SNILL OG MORSOM
DE ER SNILLE	HAN ER SNILL	HUN ER SNILL OG SLIK
DE ER SNILLE	HAN ER SNILL	HUN ER SNILL
DE ER SNILLE	HAN ER SNILL	HUN ER SNILL, MORSOM OG KAN STOI
DE ER VELDIG HYGGELIGE Å LEKE MED	HAN ER SNILL OG GREI	HUN ER SNILL, NESTEN ALLTID GLAD
ER SNILL	HAN ER SNILL OG GREI	HUN ER SNILL. GREI Å LEKE MED
FLINK Å TRØSTE	HAN ER SNILL	HUN HAR ALDRI FORTALT VIDERE HEM
FOR HUN SIER ALDRI NEI	HAN ER SNILL	HUN SIER ALLTID SANNHETEN
FORDI DE ER SNILLE	HAN ER VELDIG SNILL	HUN STILLER ALLTID OPP, ER KJEMPEC
FORDI DE ER SNILLE	HAN LIKER Å LEKE MED LEGO	HYGGELIG OG KOSELIG
FORDI HAN ER SNILL	HUN ER GREI	HYGGELIG, KRANGLER ALDRI
FORDI HAN ER SNILL.	HUN ER GREI	KJEMPESNILL
FORDI HUN ER GREI	HUN ER GREI	MORGAN ET VELDIG SNILL
FORDI HUN ER SÅ GREI	HUN ER GREI	MORSOM, KUL, HAN ER BRA GUTT
FORDI HUN ER SNILL	HUN ER HYGGELIG	MORSOM
FORDI HUN ER SNILL	HUN ER SÅ GREI	MORSOMME Å LEKE MED
GANSKE GREI	HUN ER SÅ SNILL	SNILL

RELASJONELT	RELASJONELT	RELASJONELT
LEKER MED MEG	HAN TRØSTER MEG	GØY Å VÆRE PÅ LAG MED DEM NÅR VI
VI LEKER FINT SAMMEN	HAR SAMME INTERESSER	HAN LEKER ALLTID MED MEG
ALDRI KRANGLA MED DEM	HJELPER MEG	HAN LIKER Å HUSKER MED MEG
ALLTID TULLETE MED MEG	HUN ER SNILL MOT MEG	HAN LIKER MEG BEST
BEGGE ER MORSOMME OG SÅNN	HUN HØRER PÅ MEG OG ER SÅ GREI	HAN SPØR MEG IKKE SÅ MYE OG PLAG
BEGGE KLARER Å KLATRE OVER KLATRESTATIVET	HUN KOM I BURS DAGEN MIN SELV OM HUN HAD	HAN SYNES JEG ER GOD KEEPER
BEGGE VI TO LIKER FOTBALL	HUN SIER MASSE TIL MEG	VI KOMMER OFTE TIL HVERANDRE
DE ELSKER Å SPILLE HOS MEG	JEG LIKER Å LEKE MED HENNE	YE MED LEGO, JEG OGSÅ
DE ER SNILLE MOT MEG	KJÆRESTEN MIN	
DE ER SNILLE MOT MEG	KRANGLER IKKE SÅ MYE MED	
DE HØRER PÅ MEG	LIKER Å LEKE MED DE	
DE LAR MEG LÅNE TING	LIKER Å LEKE MED DE	
DE LEKER MED MEG	LIKER Å LEKE SAMMEN	
DE LEKER SAMMEN MED MEG	LIKER MEG	
DE VIL LEKE MED MEG	MYE TIL FELLES	
DET ER FINT Å LEKE MED HAN	SIER ALDRI NOE STYGT TIL MEG	
ER VELDIG GREI MOT MEG	TRØSTER MEG, LEKER MYE	
FORDI DE KRANGLER JEG IKKE MED OFTE	VI ER VELDIG LIKE. LIKER DET SAMME	
FORDI DE LEKER MYE MED MEG	VI GJØR ALLTID DET SAMME	
FORDI DOM LEKER SAMMEN MED MEG	VI HAR FASTE LEKER	
FORDI HAN HJELPER MEG VELDIG MYE	VI HAR KLUBB, ER MYE SAMMEN	
FORDI HUN VIL LEKE DET JEG VIL LEKE	VI KRANGLER ALDRI	
FORDI JEG LEKER MEST MED HAN	VI LÅNER SPILL AV HVERANDRE OG SLIK	
FORDI VI ER GLAD I HVERANDRE	VI LEKER BRA SAMMEN, MORSOMT Å LEKE MED HAN	
FORDI VI LIKER DE SAMME TINGENE SOM F. EKSS STAR WARS	VI LEKER GODT SAMMEN	
GØY Å LEKE MED DEM	VI LIKER SLÅBALL OG ER VENNER FRA FØR	

HER & NÅ	HER & NÅ	HER & NÅ
VÆRT MASSE SAMMEN	LEKER MYE MED HENNE	SPARKER FOTBALL SAMMEN
BYGGER SAMMEN	LEKER MYE SAMMEN	TAR SAMME BUSS, LEKER SAMMEN
ER MYE SAMMEN, BOR NÆRME	LEKER MYE SAMMEN	VÆRT HOS HAM MANGE GANGER
FEIRER BURSDAG SAMMEN	LEKER MYE SAMMEN	VI FINNER PÅ MANGE MORSOMME TIN
FORDI JEG FÅR NESTEN ALLTID BESØK AV HENNE	LEKER MYE SAMMEN	VI FINNER PÅ MANGE RARE TING
FORDI JEG HAR BLITT MED HAN HJEM	LEKER MYE SAMMEN	VI FINNER PÅ MASSE TING OG HUN ER
FORDI JEG HAR VÆRT HOS HAN OG LEKT MED HAN	LEKER MYE SAMMEN UTE	VI GÅR SAMMEN HVER DAG
FORDI VI DRIVER ALLTID OG LEKER MASSE SAMMEN	LEKER MYE SAMMEN	VI HAR LEKT SAMMEN
FORDI VI HUSKER, LEKER MAMMA OG STORESØSTER	LEKER MYE SAMMEN	VI LEKER MASSE SAMMEN
FORDI VI LEKER HVER DAG SAMMEN	LEKER MYE SAMMEN	VI LEKER MASSE SAMMEN
FORDI VI LEKER MASSE SAMMEN	LEKER MYE SAMMEN	VI LEKER MEST SAMMEN
FORDI VI LEKER SAMMEN	LEKER MYE SAMMEN	VI LEKER MYE
FORDI VI LEKER VELDIG MYE SAMMEN	LEKER MYE	VI LEKER MYE SAMMEN
FORDI VI LEKER SAMMEN HVER DAG	LEKER PÅ KARUSELL	VI LEKER MYE SAMMEN
HUN ER MED Å LEKE HVER DAG	LEKER PÅ SKUTA	VI LEKER MYE SAMMEN
HUN KOM TIL MEG. OG FANT DA UT HVOR JEG BODDE	LEKER SAMME	VI LEKER MYE SAMMEN
JEG ER MYE HOS HENNE	LEKER SAMMEN	VI LEKER MYE SAMMEN
JEG LEKER SAMMEN MED HENNE	LEKER SAMMEN	VI LEKER MYE SAMMEN
KOMMER TIL Huset NESTEN HVER DAG NÅR JEG SKAL BYGGE	LEKER SAMMEN	VI LEKER MYE SAMMEN
LEKER HELE TID I FRIMINUTTENE	LEKER SAMMEN HELE DAGEN	VI LEKER MYE SAMMEN
LEKER HVERT ENESTE FRIMINUTT	LEKER SAMMEN HVER DAG	VI LEKER NESTEN ALLTID UTE
LEKER MASSE SAMMEN	LEKER SAMMEN I FRIMINUTTENE	VI LEKER SAMMEN
LEKER MASSE SAMMEN	LEKER SAMMEN, HAR DET MORSOMT	VI LEKER SAMMEN
LEKER MASSE SAMMEN	LEKER SAMMEN, SER PÅ FILM SAMMEN	VI LEKER SAMMEN

Children and friends

